ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական, Քաղաքական, Գիտական,

54ՐԴ ՏԱՐԻ, Ե. ՇՐՋԱՆ — ԹԻՒ 41 — 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1904

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԾՆՆԴԵԱՆ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ (խմբագրական) կիլիկեան յուշեր «Սիսի մայրավանքը». ՍՍԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ։ — Պզտիկ պատկերներ. «Մսըր չաբըսըն». ՉԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՃ.—Կրօնքը կնոջ կեանքին մէջ. ՕՐ. ԱԶՆԻՒ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ։—Գէշ կաք (Նորավէպ) ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ։—Խմբագրական Նօթեր։—Ձանազանք։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍԻՍ Շաբաթաթերթի տարեկան բաժանորդագինն է կ. Պոլսոյ համար ֆռանսուց դրց. եւ գաւառներուն համար յիսուն դրց., կանխիկ վճարելի։ Արտասահման՝ 12 ֆրանք կամ 5 ռուպի։ Թղթատարական ծախքը խմբագրութեան վրայ է։ Վեցամսեայ բաժանորդագրութիւն չընդունուիր։ Բաժանորդագրութիւնները կը սկսին ամեն ամսոյ մեկին։ ՄԱՍԻՍ հրապարակ կ'ելլէ ամեն շաբաթ առտու։ Այն բաժանորդները որոնց պակաս թերթ ստացած են, պէտք է իսկոյն իմացնեն խմբագրութեան։ Ժամանակ անցնելէ վերջ՝ այս տեսակ առարկութիւնները նկատողութեան չեն առնուիր։

Չհրատարակուած ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր։

ՄԱՍԻՍի մէջ կ'ընդունուին նաեւ ծանուցումներ, դիւրամատչելի պայմաններով։

ՁԵՌՔԷ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ՀԱՍԸ ՔԱՌՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅԻ

Հասցէ

درعادا سعادتی غزته (سیاسی) عدلیه عدیلی

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍԻՍԻ
Կ. Պոլիս, Ղալաթիա

Rédaction de la Revue MASSIS
Galata, Constantinople

LA CONFIANCE

ԼԱ ՓՕՆՖԻԱՆՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

Ապահովագրական այս ընկերութիւնը, որ հաստատուած է ու կը գործէ Ֆրանս. կառավարութեան fonctionիչ ներքեւ, երաշխաւորեալ դրամագլուխ ունի՝ հրդեհի ճիւղին համար 56,000,000 ֆր։

ԼԱ ՓՕՆՖԻԱՆՍ մէկն է Եւրոպայի ամէնէն պատուաւոր եւ ամէնէն վստահելի ապահովագրական մեծ ընկերութիւններէն, եւ ուր որ մասնաճիւղ հաստատած է՝ միշտ գոհ ձգած է իր բոլոր յաճախորդները, իր կատարեալ ուղղամտութեամբը եւ կանոնաւոր գործառնութիւններով։

Այս վաղեմի ընկերութիւնը մեծ վարկ կը վայելէ ամէնկողմ. եւ իր գործառնութեանց ու վստահելիութեան վրայ գաղափար մը տալու համար թուենք մէկ քանին այն հանրածանօթ հաստատութիւններէն, որոնք ապահովագրուած են ԼԱ ՓՕՆՖԻԱՆՍի։

Ֆրանսայի նահանգներու եւ գաւառներու կարգ մը պաշտօնատուններէն զատ, Բարիզի՝ Օբէրա, Վօտվիլ, Նուվօթէ, Ամպիկիւ, Ֆօլի–Տրամաթիք եւայլն թատրոնները, նաեւ Պօռտոյի, Թուլուզի, Լիոնի, Մարսիլիայի, Նանդէ, Նիսի, Ալճէրիոյ, Րուէնի, եւ ուրիշ տեղերու մեծ թատրոնները։

Պօն Մարշէն, Լուվրի վաճառատուները, Բրկմալիոնը, Բրէնթանի, Պէլ–Ժառտինիէրի, Օթէլ տը Վիլի եւ Սամարիթէնի մեծ վաճառանոցները։

Թրանսաթլանթիք, Հավր–Մարսիլիա նաւարկութեան, Մովային Փոխադրութեանց, ֆրանսական Թրամուէյներու, խնայողական երկաթուղիի ընկերութիւնները։

Ընկերութեան դրամատունն է Բրէտի Լիոնէն։

Սոյն ընկերութեան Պոլսոյ կողմի գործակալութիւնը ստանձնած է՝ մեր հրապարակին վրայ իր պատուաւորութեամբը ծանօթ

ԴԱՒՈՒԻԿ ԱՃԱՌԵԱՆ

Որուն պէտք է դիմել հրդեհի վերաբերեալ ապահովագրութեանց կամ տեղեկութեանց համար։ Դ. Աճառեան կը վարէ նոյնպէս Gompagnie d'Assurances Maritmes ծովային ապահովագր. ընկերութեան Պոլսոյ կողմի գործակալութիւնը։

Հասցէ —Պօլիս. Մահմուտ փաշա, Պէօյիւք Եըլմազ խան, թիւ 14, լա Փօնֆիանս ապահովագր. ընկ. Գրասենեակը։

Դաւիթ Աճառեան կը վարէ նաեւ, իր անձնական սեփականութիւնը եղող ալիֆաի վաճառատուն մը, Շուկայ Սահաֆլար, թիւ 46, ուր գաւառներէն առուծախի յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին։

ՕՐՈՒԱՆ ՄԵԾ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅՈՒՅԶԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԻՆԿԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 343 ԵՒ 343 ԿՐԿԻՆ

ՊՕՆ ՄԱՍՆԱՇԻՒՂ ԴԷՄ

ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑ Է

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

2—5

ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ

ԿԱՑՍ. ԹԱՓ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԴՐ. ԸՆԿ.

Հրդեհի եւ կեանքի (ի ՎԻԵՆՆԱ)

ՊԱՏՈՒԱԿԱԼ ՆԱԽԱԴԱՀ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. Ա. Ք. ԳՈՒՔՍ ԼՈՒԻ ՏԷ ՊԱՊՐԻԷՌ

ԼԱ ԷՍՊՐԷՅԵԱ

Ապահովագր. Ընկ. ըմդդեմ հրդեհի եւ ծովայինգարկածներու (ի ՄԱՏՐԻՏ)

Ապահովագրութիւնք կը կատարուին լաւագոյն պայմաններով։

Սոյն ընկերութեանց Դրամատունն է ի Կ. Պոլիս, Գուէտի Լիօնէ

Ընդհ. եւ լիազօր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ

Ֆ. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գրասենեակ, Պոլիս, Հաճօբուլօ խան, Թ. 52—53—54—55—56 4—10

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գորգի մաբուքեան եւ ճորոզուքեան

(Գրասենեակ՝ Մահմուտ-փաշա, Թարազճըլար, Մեծ Նոր Խանի կից, Թ. 37)

Այս հանրածանօթ գործարանին մէջ կը մաքրուին աղտոտած եւ փչացած թէ՛ մեծաքանակ եւ թէ՛ բազմազան տեսակ ընծիր գորգեր, քիմիական դեղօրէից միջոցաւ, առանց ա՛ր եւ է արատ կամ հետք ձգելու։ Ըստ հակառակը, բոլորովին նոր երեւոյթ մը կ՛առնեն այս գործարանին մէջ մաքրուած գորգերը։

Ունի նաեւ առաւելութիւն մը նոր գորգեր վրայ, այն է թէ՛ այս գործարանին մէջ մաքրուած գորգերը ձերծ կը մնան ցեցերու (կիւվէ) կեր ըլլալէ։

Կը նորոգուին նաեւ արդէն կերպաւ վնասուած գորգեր։

Սոյն գործարանը կը տառնձնէ նաեւ պատրաստել նոր գորգեր, ինչ մեծութեամբ ու ճաշակով որ ուզուի։

Ցանձնարարութիւնք պէտք է ուղարկուին գրասենեակը։

Դիւրամատչելի պայմաններ։ 2—10

ԱԴԱՄ ՎԱՐԴԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ամէն տեսակ բօհաֆիյէ ապրանաց

Մեծ—Շուկայ, Քիւրքճիներու դրան կից, Թ. 41—43

Նոյնպէս, արանց եւ կանանց ճաշակաւոր հագուստներու վաճառատուն, Պոլիս, Սուլթան—Համամ, Միխալի Դրամատան դէմ Թիւ 58։

Սոյն երկու վաճառատուներուն մէջ գտնուած ապրանքները, թէ՛ բօհաֆիյէի վերաբերեալ եւ թէ՛ արանց եւ կանանց յատուկ հագուստներ, իրենց գեղեցկութեան կը միացնեն տակաւնութիւն, եւ դիւրամատչելի գիներու առաւելութիւնն ալ կ՛ընծայեն հաստատութեան։

Ադամ Վարդեան մեծապէս գոհ Թողացած է իր բազմաթիւ յաճախորդները։ կ՛արժէ որ Շուկայ եկող ամէն ընտանիք այցելէ անգամ մը այս երկու վաճառատուները՝ եղանակին պէտքերը հոգալու համար։

2—10

ՅԱՏԱՆԻ ԸՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

զաւակները աչաց պայծառութիւնով կը կայանայ. երբ անոնց աչքը կը դունատի, մտածմունքի և նեղութեան պատճառ կըլլայ: եթէ այսպէս տկարացած տղու մը

SCOTT'S EMULSION

որուն՝ առողջութիւնը շուտ մը կը վերադառնայ և մտածմունքը կը դադրի: Վասնզի Ըգօթի Բաղադրութիւն հիւանդութեանց դէմ կը դնէ, և զաղացքը զօրաւոր մեծնալու կ'օգտէ և անոնց աչքերը փայլուն և զուարթ կը պահէ. միշտ

ԸՍՊՕԹԻ ԲԸՂԸԴՐՈՒԹԻՒՆ

պահելու կ. Ասիկայ դԶեզ և Ձեր զաւակները դեղը ու ցորեկ ցաւերէ և յուսահատութիւններէ կը փրկէ: Ուշադիր պէտք է ըլլալ որ չիշը վրան այս նշանով վարդագոյն փաթեթի մը ՀՋ է—եթէ կ'առնէք

ԸՍՊՕԹԻ ԲԸՂԸԴՐՈՒԹԻՒՆ

փժշկութիւն առած կ'ըլլաք:

Շիշերու վրայ ասոր ուշադրութիւն ընել պէտք է:

Բոլոր դեղատոմսերը և դեղաբաժինները ևս ընդունի:

22

ԳԱԼԼԻՆՏԷՐԵԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌՕՋՍՈՒՆ ՁԵՒ ՈՒ ԿԱՐ
«ԵՒԱ»

Բարեփոխուած ու ճոխացած

ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ լոյս տեսաւ մէկակ դիրքով՝ գեղակերտ կազմերով եւ տեսակն կազմով, կը պարունակէ 28 վիմագրուած տախտակներու մէջ 140է չափ օրինակներ ու պատկերներ, որոնք կը ներկայացնեն գանազան հագուստներ ՁԱփԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ձեւելու կերպը: ինչպէս կարճ, պոզդ, կրկնակազմուած, կրկին յետամուտով, եռակազմուած իրանազգեստներ՝ մի եւ մի կազմուածոց պէսպիսութիւններ, թեւեր քղանցքներ, վոլանիներ, ժագէթներ, բոլ բօներ, պոլէրօ, Ֆիկարօ եւ զուտաճ թիկնոցազգեստներ, ուսուցական եւ նուագարանական ձեւով չափիկներ, օձիքներ եւն., եւն., եւ 182 էջերու մէջ լուսակ կերպով բացատրուած են անոնց ձեւելու եւ կարելու կերպերը:

Իսկ առանձին 40 տուբար էջերու մէջ դրուած են 1100է չափ արհեստագիտական ու տնտեսային բառեր՝ քառերդ դարէ մը ուելի ժամանակամիջոցին ճշդուած, եւ անոնց դէմ նշանակուած են բուրք. Ֆրանս. իտալ. յունար. եւ ընթերցողին դիւրութեանը համար ալ ինչ ինչ բառերու աղաւաղուածները դրուած են փակագիծի մէջ:

Այս նոր գործը իր նախորդները կը գերազանցէ գործնական առաւելութիւններով՝ որ է տիպարներուն առանց կարաբաժինի պատրաստութիւնը. հեռաւորէ ձեւի ու կարի ուսումը թէ՛ ուսուցանողին եւ թէ ուսանողին համար ամեն դժուարութիւն միանգամ ընդ միշտ բարձած է: Մէկ խօսքով ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑ ԴԱՍԱԳԻՐՔ ՄԸՆ է:

Գինն 30 դրչ., Թղթատարի ծախքով 35: կեդրոնատեղին է կ. Պոլիս

Մեծ Նոր խան

Վերի յարկ, Թիւ 17 1—5

ԱՐԱՐԱ

54ՐԴ ՏԱՐԻ, Ե. ՇՐՋԱՆ — ԹԻՒ 41 — 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1904

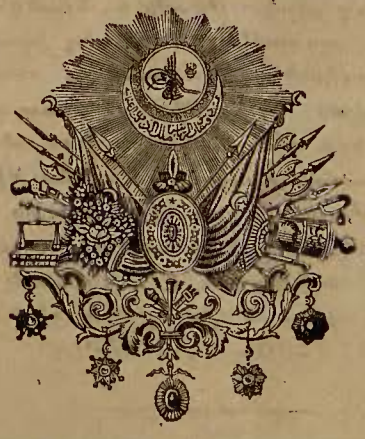

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԾՆՆԴԵԱՆ

ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ

ՂԱԶԻ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻԼ-ՀԱՄԻՏ Բ· ԽԱՆԻ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ

ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԻՆՔՆԱԿԱԼԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Օգոստափառ կայսեր ծննդեան բարեբաստիկ տարեդարձը կը տօնուի այսօր, Օսմանեան ընդարձակածաւալ կայսրութեան ամէն կողմը, Ն. Կ. Վեհափառութեան մխիթնաւոր հատարիմ հպատակներուն կողմէ, բերկրութեան ու ցնծութեան ընդհանուր արտայայտութիւններով։ Ամրողջ երկիրը հրճուանքի և ոգեւորութեան մէջ է, մայրաքաղաքէն սկսեալ նահանգները, գաւառային քաղաքները, մինչև հեռաւոր դիւղերն ու աւանները որոնց բնակիչները ինքնաբուխ զգացումներով կը մասնակցին կայսերական ծննդեան տարեդարձի տօնին։ Ամենուրեք բարեմաղթութիւններ կը բարձրանան և ուրախութեան հանդէսներ կը սարքուին, որոնցմով ժողովուրդը կ'արտայայտէ իր երախտագէտ զգացումները այն անթիւ անհամար բարիքներուն և չնորհներուն համար զորս կը վայելէ միշտ։

Վեհափառ կայսեր իմաստուն կառավարութեան չնորհիւ է որ Օսմանեան հոյակապ կայսրութիւնը հակայաքայլ յառաջդիմութեան ճամբին մէջ կը գտնուի, իր գինուորական ու նաւային ոյժերը յարաճուն կերպով կ'աւելնան, երկրին տնտեսական ու ելմտական վարկը կը բարձրանայ, կրթական ու բարեգործական հաստատութիւնները կը բազմապատկուին, երկրագործական ու ճարտարարուեստական ձեռնարկութիւնները նորանոր զարկ ու մղում կը ստանան, երկաթուղիները կը ծաւալին, առեւտրական ու տնտեսական հաստատութիւն-

ները կը ճոխանան, ու դեռ բազմաթիւ օգտաչատ ու երկրաչէն ձեռնարկութիւններ որոնք ուղղակի արդիւնք են Ն. Կ. Վեհափառութեան հանճարեղ մտքին և բարեխնամ հովանիին։

Բարեգործութիւնը, մանաւորապէս, Ն. Կ. Վեհափառութեան բարձր հոգածութեան առարկան է ամէն ժամանակ, և Հիւանդանոցներու, Անկելանոցներու, Պատսպարաններու չինութիւնք կը յայտնէն իրարու, ամէն առաւելութիւններով ու կատարելագործութիւններով օժտուած, և արդէն իսկ հաստատուածները կը վայելեն կայսերական նպաստի չնորհները՝ ինչպէս նաև մեր Ս. Փրկչի Հիւանդանոցն ու Գալֆայեան Որբանոցը։

Թուրքիոյ մէջ հաստատուած օտարազգիներն ալ որոնք կը վայելեն այս գեղեցիկ երկրին հիւրընկալութիւնը, ո՛չ նուազ բերկրութեամբ ու եռանդով կը մասնակցին կայսերական ծննդեան տարեդարձի տօնին ու այս առթիւ կատարուող խրախճանքներուն։ Նոյնպէս օտար երկիրներու մէջ հաստատուած օսմանեան հպատակները, որոնք հանդիսաներ կը կազմակերպեն և իրենց չնորհաւորական զգայումները կ'արտայայտեն հեռագիրներով։

Օգոստոսիան կայսեր չնորհները ամէն ժամանակ վայելած է ու կը վայելէ նաև տեղական լրագրութիւնը, որուն համար քաղցր պարտականութիւն մըն է, այս հանդիսաւոր ու բարեբաստիկ օրուան մէջ, թարգման կանդնիլ հանրային երախտագիտական ու ցնծալից զգացմանց, ջերմապէս մաղթելով արեւչատութիւն ու յարատեւ բարեբաստութիւն Օսմանեան մեծազօր ու լուսամիտ Ինքնակալին, և ամէն կողմէ քարձրացող մաղթանաց ու օրհնութեանց ձայնակցելով, միաբերան կրկնել սրտագին՝ ԾԱԻԻՏ ԿԵՑՑԻ՛ ՕԳՈՍՏՈՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ Բ. ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԿԱՑՍՐՆ։

Այս առաւօտ, Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, գոհաբանական հանդիսաւոր մաղթանքներ կը կատարուին՝ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և մասնակցութեամբ եպիսկոպոսական դասուն, քարոզիչ վարդապետներու և աւագերէցներու։ Աբարողութեանց ներկայ կը գտնուին կրօնական և քաղաքական ժողովոյ անդամները, Տեսուչ Մորհուրդներու, Հոգաբարձութեանց, Խնամակալութեանց, Թաղ. Մորհրդոց ներկայացուցիչներ և ամէն դասակարգէ ազգայիններ։ Աբարողութեանց աւարտումէն ետք, Ս. Պատրիարք Հայրը կայսերական նպաստի չնորհաւորական ու երախտագիտական Ուղերձ մը մատուցանելու։

*** Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսն ևս այսօր կայսերական նպաստի չնորհաւորական ու երախտագիտական Ուղերձ մը մատուցանելու։

*** Նոյնպէս կայսերական նպաստի չնորհաւորութիւն, միւս հպատակ հասարակութեանց հոգևոր պետերը, Տէրութեան աւագանին, զինուորական, քաղաքային ու կրօնական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, դեսպանատանց Ա. Թարգմանները, սեղանաւորական և ուրիշ մեծ հաստատութեանց պետերը։

*** Այսօր, առաւօտէն սկսեալ, տօնական չքեղ երեւոյթ մը առած է Օսմանեան ոստանը՝ զրօներով զարդարուած ու լուսավառութեանց համար մեծամեծ պատրաստութիւններով որոնք գիշերուան առաջին ժամուն լոյսերու մէջ պիտի ողողեն Վսփորը իր երկու եղերքներով և մայրաքաղաքին ամէն կողմը, թէ՛ ծովու և թէ՛ ցամաքի վրայ պարզելով դիւթա՛յան չքնաղ տեսարան մը։

*** Այս իրիկուն չքեղապէս կը լուսաղարդուին Ա.զգ. Պատրիարքարանը, երուսաղէմատունը, Ս. Փրկչի Հիւանդանոցը ու Խասգիւղի Գալֆայեան Որբանոցը, Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանն ի Բերա. Նոյնպէս բարձրաստիճան եկեղեցականներու և բոլոր ծանօթ ազգայիններու բնակարանները ի պատիւ վեհ. կայսեր ծննդեան բարեբաստիկ տարեդարձին։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս· ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Ամեն. Տ. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը, ընկերակցութեամբ Երէցեան Սրբազանի, կիրակի առաւօտ Աղգ. Հիւանդանոց գնաց ուր ընդունուեցաւ արժանավայել մեծարանօք։ Ն. Ս. Օծութիւնը ներկայ գտնուեցաւ ժամերգութեանց և պատարագին, Ս. Փրկչի մատան մէջ, և հոգեչունչ քարոզ մը խօսեցաւ հաւատացեալներու խռնուն բազմութեան մը ներկայութեան և վեհ. կայսեր արեւշատութեան համար ջերմագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ, որոնց ձայնակցեցան ներկաները «ամէն»ներով։ Յետոյ, այցելեց Հիւանդանոցի բոլոր յարկերը առաջնորդութեամբ հիւանդապետութեան անդամներուն՝ վեհ. Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Գրիգոր էֆ. Լվրճեան, և եկեղեցական դասուն։ Ս. Կաթողիկոսը իր հայրական օրհնութիւնները ճօնեց բոլոր պատսպարեալներուն, «փարատեա՛ զցաւս և բժշկեա՛ զհիւանդութիւնս» աղօթքը ըսելով ամէն մէկ յարկի մէջ ու մխիթարական խօսքեր ուղղելով։ Միջօրէէն՝ հիւանդապետութեան կողմէ սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ Ս. Կաթողիկոսին որ առաջին բաժակաճառը արտասանեց վեհ. կայսեր կենաց, ջերմագին ծափահարութեանց մէջտեղ։ Յետոյ, յաջորդաբար, բաժակներ առաջարկուեցան ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետին, Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, երուսաղէմի և Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքներուն կենաց, ինչպէս նաև Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան և այդ Հաստատութեան անցեալ ու ներկայ բոլոր բարերարներու կենաց և յիշատակին։

Հոգաբարձութեան ատենապետ վեհ. Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան հակիրճ բանախօսութեամբ մը չնորհակալութիւն յայտնեց Ն. Ս. Օծութեան այս ինքնաբեր այցելութեանը համար և ի դիմաց պատսպարեալներուն խնդրեց որ իր օրհնութիւնն անպակաս ընէ Հիւանդանոցի վրայէն։ Համակրական ու յարգական արտայայտութիւններով ղեկուն էին Պատրիկ էֆ.ի խօսքերը որոնք ծափահարութիւններով ընդունուեցան։

Սեղանէն յետոյ, Ս. Կաթողիկոսը առաջնորդուեցաւ Որբանոց և իրիկուան կողմ Պալըքլըի գերեզմանատունը այցելելէ ետք՝ վերադարձաւ երուսաղեմատուն։

*** Երկուշաբթի, Ս. Պատրիարքը իր բնակարանին մէջ սեղան մը տուաւ ի պատիւ Ս. Կաթողիկոսին և սիրալիր մեծարանքներով պատուասիրեց Ն. Ամենապատուութիւնը։ Հրաւիրուած էին նաև եկեղեցական ու աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւնք։ Հացկերոյթը ճոխ էր և տեսակցութիւնք մտերմական։ Իրիկուան կողմ, Ս. Կաթողիկոսը այցելեց Բանկալթիի գերեզմանատունը և Ցակոբ Կաթողիկոսի (Հոգևոր Տէր) գերեզմանին վրայ աղօթելէ ետքը, վերադարձաւ երուսաղեմատուն։

*** Երեքշաբթի, Ս. Կաթողիկոսը Երուսաղեմատան մէջ աշխատեցաւ և այցելուներ ընդունեց։ Ն. Ամենապատուութիւնը Գէորգ էֆ. Թորգոմեանի հետ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ՝ թէ ի՛նչ կերպով կարելի է զարկ մը տալ չերամաբուծութեան, Սիսի վանքապատակաց հողերուն մէջ.

*** Չորեքշաբթի, Ս. Կաթողիկոսը և Ս. Պատրիարք Հայրը կայս. Պալատ գացին և ընդունուեցան Ա. քարտուղար Բարձր. Թահսին փաշայի և արարողապետ Բարձր. Իպրահիմ փաշայի կողմէ։

*** Հինգշաբթի գիշեր, Ս. Կաթողիկոսը՝ Տ. Գէորգ եպիսկ.ի և իր հետեւորդ վարդապետներուն հետ ներկայ գտնուեցաւ սեղանի մը զոր Տ. Մեսրոպ արքեպիսկ. տուաւ իր բնակարանին մէջ, ի պատիւ Ն. Ս. Օծութեան։

*** Ս. Կաթողիկոսը կիրակի օրը կ'անցունէ Սկիւտար ուր առաւօտ և երեկոյ կը քարոզէ Ս. Խաչ և Ս. Կարապետ եկեղեցիներուն մէջ, ու միջօրէին կ'այցելէ Պէրպէրեան վարժարանը։

Յառաջիկայ հինգշաբթի առաւօտ Ն. Ս. Օծութիւնը քարոզ պիտի խօսի Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին։

ՊԶՏԻԿ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՄՍՐ ՋԱՐՇԸՍԸՆ

Պալըք-Բազարէն անցած ատենս, ամառնային սաստիկ տեղատարափ մը, մէկէնիմէկ կը լռնէ գլխս, և կը խորհիմ անմիջապէս դառնալ դէպ ի այն մօտակայ փողոցը որ Մսր Ջարշըսը կը տանի։ Ատով, թէ՛ ճամբան կը կարճնայ և թէ՛ գէթ քիչ մը աւելն ապահով կը քալեմ, առանց նեղուելու հեղեղէն ու ցեխերէն։ Եւ յետոյ, այնչափ տարի է որ չեմ անցած այդ եզական ու սիրական միջավայրէս։ Դէպ ի Մսր Ջարշը տանող լայն ու կարճ փողոցակին մէջ տեղերն եմ արդէն, երբ աստեղուանքին սովորական ձուկի, ծըխախոտի, նպարեղէնի, տապակի, փուռի, ճաշարանի չատ մը ճննճոտ՝ ու իւղոտ մանրաշուննչ հոտեր, որոնք ալ աւելի կը թանձրանան նոր մրջած հողին կծու արտաշնչութիւնովը, յանկարծ անդի կուտան, կընկրկին, կը պարլին, կ՚անօսրանան, կը ցնդին, ընդհարելով անուշ ու տարտամ բուրմունքներու, որոնք առաջապահ ալիքներու պէս, հնաւուրց չուկային լայնակապ կամարին տակէն դուրս կը պոռթկան և անգունդ քաղցրօրէն կը դգուեն։ Հոտուըտալով չես կըշտանար, աչքերդ դոց՝ լայն լայն չունչեր կառնես, մարելու, նուաղելու ղգայութիւններ ունենալով և անհուն խաղաղութ մը կըզգաս ուղեղիդ-չուրջը մինչև էութեանդ խորը, իբր թէ հայիլ կամ մորթին առած ըլլայիր։

Դուռնէն ներս մութ է, մանաւանդ որ օդը փոթորկալի է և դուրսն ալ արև չիկայ։ Ճամբան թեթեւօրէն զառիլեր է, խոնաւ, և թիւնելի մը մէջէն քալելու տպաւորութիւնը կունենամ։ Երկու կողմդ, պզտիկ, համաչափ, քառաձև խանութներ, քով քովի, կ՚երկարին։ Անոնց չատին մէջ մէյմէկ կանթեղ կը վառի, որոնք թէ՛ իրենք իրենց բէքլամն են և թէ քիչ չատ կայծոռիկային լոյս մը կը սփռեն իրենց չուրջը և այդ՝ կուգայ ալ աւելի չհետել գետնադամբաններու մէջ մրբռճուած ըլլալու զգայութիւնս։ Ամէն մէկ խանութի առջև բազմաթիւ համաչափ նմանպէս պարկեր, տեսակ տեսակ համեմներով, արմաւներով, դեղերով, չորցուած ծաղիկներով, պահածոներով լեցուն, փոքր բուրդերու ձեւով կը չարուին մութ կարմիր, վառ դեղին, ճերմակ, կանանչ, խահուէի, գոյնզգոյն։ Ամէն մէկ խանութի վերև, մէյմէկ խորհրդանշան կախուած կայ. փոքրագլիր չոգենաւ մը, առագաստանաւ մը, կամ չոգեկառք մը, վերջին աստիճան նուրբ արուեստով չինուած և մատ մը փոշիի տակ դունատած։ Ուրիշներ ունին ոսկեգունտ մը, արծիւ մը, ուղտի հաւկիթ մը, վեցզուգաթի նաւ մը, կեղծ ծաղկեփունջ մը, պատկեր մը, գիրեր, վերջապէս ինչ որ կրնայ երեւակայուիլ տարօրինակ ու աննմանակ։ Խանութպանները կօչիկներն հանած, ճերմակ ձիւնաթայլ գուլպաներով, քառակուսի, երփնափանգ մինտէրներու վրայ ծալլատպատիկ նըստած՝ բան մը կը կարդան կամ յաճախորդ մը կը մեծարեն սիկարով, խահուէով։ Եակ՝ դուռին վերեւը, ճերմակ կրանէրկին վրայ, երկու լայներես ու սոսկալիօրէն մեծ օձեր, իրարու կը պլլուին և այդ մութ ու անուշաբոյր չուկային ընդհանրական խորհրդանշանը կը կազմեն՝ իբրև բուժիչ դեղի խորհրդանշան։ Լմին-Էօնիւի ու Պալըք-Բազարի անհուն ու անվերջանալի ազմուկէն ու խժլտուքէն ետքը, մէկէնիմէկ ականջներդ անոնց արձագանգովը կը բըզզան, հոս տիրող անայլայլ լռութեան մէջ։ Հեռուէն հեռու թեթև ու խուսափուկ ոտնատրոփ մը ցանցառ անցորդներու քայլափոխը կը մատնէ։ Սակաւկսկծեան ձայներ մութին մէջ կը չարունակուին ու կը խըզդուին։ Տեղ տեղ, չարք չարք հասիմամաճառներու մէջտեղ թուռած տարբեր տպրանքի խանութներ, տարօրինակ այլազանութիւն մը կուտան չուկային. օրինակի համար, հոս կահավաճառ մը, անդին մահակէպիճի մը, քիչ մը անդին վերմակագործ մը, սրճագործ մը, բամպակի վաճառական մը։ Առաստաղներէն կախուած հարիւրաւոր առարկաներ, մանաւորապէս մաղեր, սապեր, հեռուէն հորիզոնը կը գոցեն և վերի դուռին լոյսը

չերեւար տակաւին։ Հոտերը կը սաստկանան հետզհետէ եւ կը կարծեմ անյատակ ընկղմիլվարդեղուրի, պղպեղի, կասիի, մեխակի, քնաքնահի, ծխացող խունկի զգլխիչ կոհակներու տակ։ Նաչխալի, քրքումի, քափուրի, անանուխի, կռնկենիի, մուշկի, օճառի անճառ արտաչընչութիւններ, չոր ծաղիկներու, արմատներու, կերպ-կերպ ներկերու, հեղուկներու կծու ու անուշ միանգամայն բոյրեր, անհաւատալիօրէն բարդ ու բարկ ու գինովցնող մթնոլորտ մը կը կազմեն, որ ամբողջովին կը չուրջպատէ, կը չուարեցնէ, կը թմրեցնէ զիս։ Նախնական հեշտ ախորժէն ու կէս զգլխանքէն ետքը, կըսկսիմ հիմա ահ հանգիստ ըլլալ եւ քայլերս կը փութացնեմ։ Վերի դուռը յանկարծ մէջտեղ կելլայ, երեք չղթաներու չառաւիղովը կազմուած եռանկիւնին մէջէն, դժգոյն լոյս մը ներս մաղելով։ Եոխս կը նայիմ։ Արեւելքի անզուգական ու դիւթական դչխոյին, —Օսմանեան մայրաքաղաքին, —մէջ, ահա ինչ որ ամէնէն աւելի հին ու արեւելեան դրոշմ ունի, ըսա խս։ Մթութիւնը, լռութիւնը, խորհրդաւորութիւնը, ամբողջովին արեւելեան են։ Ժողովրդական, խաղաղիկ այդ տեղերը, սաստիկ այդ համեմները, օծանելիքները, հոտեղէնները գերազանցապէս արեւելքի արտադրութիւններ են։ Նախնական բարքերով այդ պարզուկ խանութպանները որոնք մրցումը չեն ճանչնար եւ որոնց ամէն մէկը անտրտունջ իր խըսմէթին կսպասէ հանդարտ սիրտով, անվրդով, գունագեղ վերմակներու այդ դէզերը, որոնք հանգիստ կեանքի ու տաքուկ բոյներու վերյուշումը կուտան, վերջապէս այդ արճագործները, այդ անուշեղէնի վարպետները, եւ ուրիշ տեղական արուեստներ մչակողները, զուտ արեւելեան են եւ ոչինչ եկած է հեռուէն կամ օտարէն, պղծել անոնց կոյս ինքնութիւնը։

Դուրսէն, ա՛լ աւելի պարզուկ ու մեծալուք է միանգամայն, երեւոյթը լռակեաց ու երազային այդ չուկային որ իր երեք երկայն թեւերով կը տարածուի, լայնահիւր, հաստակուռ ու պարսպանման պատերով, երկարաչար, բաղմաթիւ պզտիկ դմբեթիկներով, այնպէս որ անոտաչ բայց չքնաղ այդ գոհարին ամէն մէկ ցոլացումներուն մէջէն, հնաւուրց ու մթաստուեր արեւելքն է որ կը ցայտէ, արեւելքը, միշտ արեւելքը, պատմական, խորհրդաւոր ու անրջային։

ՉԻՖԹԻ-ՍԱՐԱՖ.

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՅՈՒՇԻՔԵՐ

ՍՍՈՑ ՄԱՑՐԱՎԱՆՔԸ

Ապալեր ու ժեռուտ լեռան մը կուչին վրայ կը հանգչի աս տարեւոր մենաստանը, ու վերը՝ մերկ լերան ցցուն կատարներէն ժայռերը դէպ ի վար կը նային՝ կարծես իյնալու երեւոյթով մը։

Մեր վանքերն ու մենաստանք որ, հոգեկան խորազդեցիկ վեհութիւն մը կը խորհրդանիշեն իրենց դիրքովն ու տեսքովը, ընդհանրապէս չինուած կ'ըլլան առվեի բարձունքներու վերեւ կամ մայրաւէտ լերան մը սրտին մօտիկ, ուր կենսատու է օդը ու չինչ, ուր մաքուր ու պայծառ է մթնոլորտը, հոն ապրող հոգիներուն պէս։

Մեր Սրբավայրերը նշանաւոր եղած են իրենց հրաշագործ կաթնաղբիւրներովն ու լոյսաղբիւրներովը որոնք կը յորդին կը բըզխին ղու լալ ղուլալ ժայռի մը կուրծքէն կամ դալարաւէտ ծմակի մը ծոցէն։ Ի՛նչ անուշ են անոնց ջրերը մեղրիկ ու սառնորակ։

Սոյ մայրավանքը, սակայն, իր դիրքովն ու կայքովը տարօրինակ բացառութիւն մը կը կազմէ ուրիշ մեր չատ մը վանքերու մէջ։ Աս սրբավայրին արտաքին չքեղաչուք տեսքը՝ իր չուրջի անչքութեան հետ հակադրութեան մը տպաւորութիւնը կը թողու վրադ։ Լեռը որուն կուչին փակցուցել են զինքը, բոլորովին մերկ ու լերկ լանջ մըն է. կաթիլ մը ջուր իսկ չի տար վանքին, և հողէն աւելի քարեր, ծառէն աւելի փչոտ մացառներ կը գտնուին հոն։ Հիւսիսէն կը պատանեչեն հորիզոնին ընդարձակութիւնը՝ ձիւնահեր բարձունքները Տաւրոսին. Արեւելքէն՝ Ս. Դէորգայ դերեզուկ լեռնակը, որ գեղեցիկ ու աղեղնաձեւ չրջանակ մը կը ձեւացնէ աս հինաւուրց մենաստանին ճակտին հանդէպ որ ժամանակին ժանիքներովն է ակօսուած։ Հարաւ—արեւմտեան տեսարանը սակայն բոլորովին կը փոխուի. մչտադալար ու ընդարձակ դաշտերը Անարզաբայի ու Մամեսդիոյ՝ հիանալի ու ակնահաճոյ տեսարան մը կը պարզեն աչքիդ

առջեւ. Նայէ՛ ու նայէ՛, որքան որ կը զօրեն աչքերդ։

Չգիտեմ ինչո՞ւ համար Սուոյ Մայրավանքը այնքան մօտիկն է չինուած քաղքին եւ կամ այս վերջինը անոր, որուն հարաւակողմը ճիշդ իր կողին վրայ պզտիկ դռնակ մը կը բացուի, որ ներսինները հաղորդակցութեան մէջ կը դնէ դրսի քաղքցիներուն հետ։

Իրաւ է որ առաջի կարգ է անցեր թէ՝ վանքերու դրկից քաղքցիք կամ չինականք հաւատքի ու բարոյականի մասին չատ նախանձելի վիճակ մը չեն ունենար, կեանքի ու կենցաղի մէջ մեղկ ու թոյլ, աշխատութեան մէջ յոյլ ու ծոյլ կըլլան անոնք. մանաւանդ աչք տնկելով վանքին հաւին ու հալաւին, բակլային ու բիլաֆլին։

Սակայն, սակայն, չատ քիչ բացառութեամբ՝ չեն եղած այնպէս. ընդհակառակը իրենք կերակրած են վանքին կարօտ միաբանութիւնը նիւթական աննպաստ պարագաներու մէջ։ Սահեցի հայ մեծատուններ՝ դեռ կը պահեն իրենց նահապետական ու տանուտիրական սովորոյթը։ Հիւրասէր են ու ջերմեռանդ. անոնք կը գուրգուրան վանքին վրայ, թէեւ անտարբերներ ալ կրնան գտնուիլ։ Երբ Կիրակոս Կաթողիկոսը ի հիմանէ կը նորոգէր այս մեծ ու հոյակապ տաճարը՝ Սահեցի ծեր ու երիտասարդ, հարս ու աղջիկ ամէն օր արշալոյսին խումբ խումբ աշխատելու կուգային, կըսէր Տիկին Բաշապէզեան ծեր պառաւուկը որ վերջերս Սիսի մէջ վախճաներ է 100 տարեկանի մօտ։

Մկրտիչ Կաթողիկոս չկրցաւ հաչտ երթալ Սահեցիներուն հետ, որոնք բնաւ հաւատք չունէին անոր վրայ եւ կը վախնային որ օր մը աթոռը Մարաչ կամ Այնթապ կը տեղափոխէ եւ ամէն տարի Մարաչ երթալուն կը կասկածէին թէ մի՛ գուցէ Կաթողիկոսը իր հետը տանի Լուսաւորչի Աջը որուն ուանդապահները կը նկատէին զիրենք։ Մկրտիչ Կաթողիկոսին սիրտը երբեք տաքցած չէր Սուոյ Մայրավանքին վրայ, որուն կրթական վիճակին չափ տխուր էր նաեւ նիւթական վիճակը։ Կիրակոս եւ Եփրեմ գիտնական Կաթողիկոսներու չրջանը վանքին իրր ոսկեդարը կը յիշուէր. այս երանաչնորհ Կաթողիկոսներու մահուընէն յետոյ ոչ մէկ նոր բան մը չինուած էր վանքին մէջ։

Մկրտիչ Կաթողիկոս, երկար ժամանակ վանքը լքուն վիճակի մը մատնած՝ Մարաչ, Հալէպ եւ Բիւրս կը պարապէր, եւ երբեմն ալ Ատանա։ Իր վերջին տարիները քանի մը տենդակ չինել տուած էր, որոնք այժմ անբնակելի դարձած են։ Կիլիկիոյ վիճակայիններէն ալ թերացած են իրենց պարտականութեանց մէջ։ «Կաթողիկոսնիս հարուստ է» ըսելով Մայրավանքին հանդէպ իրենց ունեցած հոգեւոր եւ նիւթական պարտքերնին երբեք չեն հատուցած. Կաթողիկոսին ալ արծաթասիրութիւնը միանալով վիճակայիններուն այս անտարբեր վարմունքին հետ, պատճառ եղած են վանքին նիւթապէս եւ բարոյապէս անկման։

Հիմա որ սակայն ան Մայրավանքը ունեցաւ իր արժանաւոր հոգեւոր Պետը՝ յանձին Շնորհաշատ Տ. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսին, վստահ ենք որ նոր ու ծաղկեալ չրջան մը պիտի բացուի վանքին համար, ու մանաւանդ փլատակուն կամարները անոր, իր անչէն ու անշուք խցիկներովը, պիտի նորոգուին՝ ունենալով միանգամայն Կիլիկիոյ ապագայ եկեղեցականութիւնը պատրաստող յատուկ Դպրեվանք մը ու չենք չնորհք կաղմակերպեալ Միաբանութիւն մը որուն պէտք ունի ան Մայրավանքը։

ՍՍԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ամերիկեան կղերը այս միջոցիս բուռն պայքար մը կը մղէ ամուսնալուծութեան դէմ որ կերեւայ թէ ազգային վտանգ մը դառնալ կը սպառնայ Նոր Աչխարհին մէջ։ Անցեալ տարի 600,000 ամուսնալուծութիւններ վճռուած են, այսինքն չորս ամուսնութեանց մէկը։ Արեւմտեան կողմի գաւառի մը մէջ կնքուած 43 ամուսնութիւններէն քսանը լուծուած են։ Ասոնց մեծագոյն մասին պատճառն է նոր ամուսնութիւն մը կնքել։

ԳԷՁ ԿԱԹ

Թրաստուէյի գիծին այն տեղը, ուր կառքերը ձի կը փոխեն, դժուար վերելք մը ընելու համար, ծառազարդ ուղիին ծայրը, որ ցած ու բարձր տանիքներով դուռներու չարքովը կ'եզերուի, ձիերու ախոռին կից, հոն ուր տուներու ընթացքը կը կարի պահ մը, իր մէջը առնելու համար ախոռին չարք չարք մասուրներով երկարաձիգ մարմինը, ցած ու խարխլած տնակ մը կայ, ինկած ծեփերով, աններկ գունաթափ, մէջքը մէկ կողմ ծռած, որուն ա'լ հովէն ու արեւէն մաշած աղիւսները կ'երեւան, խոշոր ծակոտիքներ ցուցադրելով դէպի տնակին ներսը, որ դուրսի յորդ լոյսէն՝ անթափանց կը դառնայ արտաքին աշխարհին։

Այդ տունը պատմութիւն մը ունի, զոր Թաղին տղաքը խաղէ ձանձրոյթի պահերուն, երբեմն կը պատմեն իրարու։

Անցորդներ, երբ աչքերնին վեր առնեն դէպի այդ խեղճ տնակին խարխուլ լուսամուտը, գեղանի Հելլենուհի մը կը տեսնեն հոն, որ գլուխը կախ, երգելով, բանի մը կ'աչխատի։ Մեծ հռչակ հանած է այդ աղջիկը՝ Էլէնի, Թաղին մէջ, և սիրային արկածներու համբաւ մը ունի որ բերնէ բերան տարուածած է ամէն կողմ, տեղացի և բախտախնդիր անցորդներու համակրութիւնը իրեն դարձընելով։

Կարճ արկածախնդրութիւն մըն ալ՝ եղած է ամբողջ իր կեանքը։ Աչքէ ձգուած, բաղդին հարուածովը բի'րտօրէն լքուած տարաբաղդ որբ մըն է ինքը, որ մօրը մեռնելէն ետքը, եկած է ապաստանիլ այդ անչուք երդիքին տակ, իր Թշուառ օրերը անցընելու համար, մանկամարդ կնոջ մը հետ, որ իր մօրաքոյրն է, և որ իր քրոջը մահէն ետքը, միակ անզօր պաշտպանը գտնուած է, —ի'նք ալ մարդու կարօտ ու դժբացող ձեռքի մը պէտք ունեցող հոգի մը, —իր քեռաղջկանը, զայն անպաշտպան ու փողոցը մնացած դանելով, երբ դեռ հազիւ քանի մը տարու էր, և երբ Էլէնիի մայրը, օր մը, յանկարծ, տխմար գինովի մը դաշոյնին զոհ կ'երթար, տուա տարփանքներու տունի մը մէջ, ուր ան, իր աղտոտ խառնուածքին ու խառնակեաց հոգիին ցոփ տրամադրութիւններէն մղուած, դեռ աղջիկ, գացած էր կեղծ սէրերու չռայլանք մը բաչխել պատահական ամէն նոր տարփածուի։

Էլէնի մօրը այդ մոլորական ու ցոփակեաց օրերուն պիղծ պտուղն էր, զոր անպարկեշտ մայրը մեծցուցած էր, իր պագչոտ ու թունաւոր համբոյրներովը, իր քովէն չզատելով զայն մինչև անոր խելահասութեան օրերը, երբ դիպուածով կը բաժնուէր անկէ, անծանօթ ձեռքերու ձգելով իր կեղծ տարփանքներու թշուառ պտուղը։

Մօր ու զաւկի այդ բարեբաղդ բաժանումէն ետքը, Անաստասիա իր քովը առնելով Էլէնին, —հոգ չէ թէ ինք իսկ օրուան հացը մամաացող մը ըլլար, —զոհ մը փրկած կ'ըլլար ապականարար ճախճախուտքի մը մէջէն, ուր թերևս գլորէր ան, հոն մեծնալով, երբ մեծնար ու աչքը բացուէր ցոփ այն կեանքին խաբուսիկ հաճոյքներուն, որոնց մէջ կը գտնուէր։

Անաստասիա, իր քովը առնելով քեռաղջիկը, մօր մը դուրգուրանքը յատկացուց անոր, իր բերնէն կտրելով կերցուց անոր, հագուեցուց։ Ինկած դժբաղդի մը իր բոլոր կրցածը ընել, և տեսնել որ ան իր ճիգերուն զօրութիւնովն է որ մէջտեղ կ'ելլէ, կը ծաղկի, կը բողբոջի, մեծ հաճոյք կուտար իրեն, որովհետև լինք ալ բաղդին հարուածին ենթարկուած դժբաղդ մը, չէր կրցած ամուսնանալ ու զաւկի տէր ըլլալ, ծնունդը իր ճակտին դրոշմած ըլլալով անսրբագրելի տգեղութիւն մը, որ պժգանք կ'ազդէր զինքը դիտողին։ Ատոր մէացած էր նաև, դէմքին վրայ ծաղիկի խոր հետք մը, որուն ենթարկուած էր տղայութեանը, և որ ամբողջ խոր ակօսներով ծակծկուած խորտուբորտութեան մը վերածած էր իր պըղէն անհրապոյր ու տխրատեսիլ կերպարանքը, չիլ ու նեղ-նեղ բացուած իր աչքերուն դժնեաւեսիլ պատու-

հաններովը, լայն ու անճոռնի բացուածքովը իր բերնին, դանգուածաւոր հաստ ու ամեհի ծակերովը իր ռունգերուն, և պզտիկ փեղկերու պէս բացուած բարակ ցից ականջնե-րովը։

Էլէնի այսպէս մեծցաւ մօրաքրոջը թեւերին տակ, մի՛չտ անոր ապաւինած, մի՛չտ անոր հովանաւորութեանը կարօտ, գո՛նէ պզտիկ մտնակցութիւնով մը իսկ չկրնալով օգնել իր ձեռական աչխատութեան արդիւնքովը՝ բարեւոքումին անոր նիւթական կացութեանը, որ մեծ ապաւէններու կը կարօտէր արդէն։ Մի՛չտ օրուան հացի կարօտ մնացին այս երկու անօգնական դոյութիւնները, մի՛չտ իրարու ապաւինած, երկու ինքնաբոյս ու առանձնակեաց ծաղիկներու պէս, որոնք հողի մեւնոյն ակօսին մէջ, իրարու ապաւինած, իրարու կեանքո՛վ կ՛աճին ու հասակ կ՛առնեն։

Բնութիւնը սակայն, իր քմահաճ տ՝օրինութիւններովը, հակադրութիւն մը յօրինել ուզելով, ցաւի, դժբաղդութեան ու տառապանքի այդ բոյնէն՝ ուզած էր ծաղկեցնել կեանք մը, որ անսովոր ու գերազանցապէս հմայիչ ըլլար, Էլէնիի տալով գեղեցկութիւն մը, որ օ՛ր օրի կ՛աւելնար, իր տարիքին հետ, իր վրայ դարձնելով մտածումը և տարփանքը բոլոր զինքը տեսնողներուն։ Բիչ առեն-նէն, ան կրցաւ իրեն սեփականել թաղին աղջիկներուն ամէնէն աղուորը հռչակուելու բաղդը, ինչ որ քիչ նախանձայուզութիւն չէ՛ որ արթնցուց իր չուրջը։

Թաղեցի տղաք, գործէ դարձին, իր չուրջն է՛ որ կը դեգերէին, գիչերուան մութի պահերուն, իրենց սիրոյ արտայայտութիւնները բերելով երգել անոր զգլխիչ գեղեցկութեանը առջև, զոր ինք և մայրը ո՛վ գիտէ ո՛ր պատահական գեղանի տղա-մարդուն կը պարտէին, որ փախստեայ ամուսինը եղած էր մեռնողին։

Անհաւատալի առասպել մը միայն կրնար նկատուիլ այդ տեսակ լքուած ու խղճալի տնակի մը մէջ դոյութիւնը Էլէնիի, որ մոլորած այցելուի մը ապաւորութիւնը կը թողուր զինքը տեսնողներուն վրայ, տնակի մը մէջ, որ երբեք չէր վայլեր իր գեղեցկութեանը։ Եւ անոր հոն մտած եւած ժամանակ, կարելի չէր հաւատալ թէ, անոր յարմար բնակիչն է ան։

Բոլոր անցորդներուն մէջէն, որոնք անցան դարձան իր պատուհանին տակէն, և միչտ այդ անչուք լուսամուտին առջև նստող գրաւիչ դեղեցկութիւնով այս աղջկան ցուցադրած հակասականութիւնը դիտեցին, թրամուէյին պատուհաններէն, մչանջենական յաճախորդներ կամ հետիոտն անցորդներ, և պահ մը գրաւուեցան անով, մէ՛կը, անոր յանկուցիչ այչքերէն ու ժպտուն դէմքէն ճչմարտապէս ու անկեղծօրէն գրաւուող մէկը, գերին եղաւ անոր։

Թրամուէյի տոմսակավաճառ մըն էր այդ ինքնահրաւէր տարփածուն, երկայն, նուրբ հասուկով թարմ տղայ մը, ընչացքը հազիւ սեւոտած իր չրթունքները, կայտառ ու դեղադեմ թարմ երիտասարդ մը, որ այդ դիծին վրայ պատօնեայ անցած օրէն, սկսած էր զբաղիլ Էլէնիի կեանքով, ու անոր վրայ երազներ հիւսած ինքն իրեն։

Ձորս-հինգ տարուան չրջանի մը միջոցին, երբ իր կուրծքը խռովող զգացումներէն քան մը չէր ըսած ան իր հոգիին մէջ ապրող սիրականին, օ՛րը օրին, կէտ առ կէտ հետեւած էր Սթամաթ Էլէնիի կեանքին, օ՛ր աւուր տեսնելով անոր մեծնալը, տարիք առնելը, և հետզհետէ գեղեցկանալը։

Այն բոլոր սովորական յաճախորդներուն պէս թրամուէյին, որոնք, օրուան իրենց կանոնաւոր երթուդարձերուն մէջ, զինքը դիտելով ա՛լ մտերիմի պէս եղած էին, Սթամաթ զինքը կարօտակէզ դիտող մը եղած էր, դրկից ծանօթի մը պէս բարեւելով զայն առտու իրիկուն, որովհետև օրը չորս-հինգ անգամ կ՛անցնէր կը դառնար հոնկէ, կառքին երթեւեկին հետ, և կարելի չէր գոնէ բարև մըն ալ ղանալ ա՛յնչափ ծանօթ աղջկան մը, զոր ամէն անգամուն պատուհանը կամ դուռին սեմին վրայ կը տեսնէր, և որ տաք մտերմութիւն մըն ալ ցոյց կուտար իրեն։

Ասանկով, թաքուն սէր մը մչակուած էր իրենց միջև, բոլորովին տարբեր անոնց հա-

մակրութենէն, որոնք, Սթամաթի պաշտօնա-կիցներ, ուրիշ կառքերու մէջ, յաճախակի տեսութեան բնական ըերումով, պզտիկ հա-մակրութիւններով զօդուած էին Էլէնիի հետ։

Օր մը ժամա՛կը հասած սեպեց Սթա-մաթի, և ուզեց բանալ սիրտը իր պաշտեցեալ տարփածուին։

Թրամուէյին կառքը, դիմացինը սպասելու և ձի փոխելու համար միշտ դադար մը կ'առնէր Էլէնիի դուռին առջև։ Սթամաթ վար կ'իջնէր աննպատակ երթուդարձ մը ը-նելու համար ճամբան եղերող մայթին վրայ, գլուխը կախ, խոհուն, երբեմն մեքենաբար առջևէն կախուած պայուսակին մէջ դրամ-ները համրելով, երբեմն ուղղուելով ձիերուն քով, անոնց բաշը փայփայելու եւ քամակը ծեծելու համար, սիրազեղ չոյանքով մը։

Դիչեր մը, կառքը կը սպասէր, կը սպա-սէր, սակայն դէմինը չէ՛ր դար, որ ինք ճամ-բայ ելլէր։ Մութը աղէ՛կ մը իջած էր, ու օդակապի լեզուները ճամբուն երկու եզերքը անչարժ ցցուած, աղօտ լոյս մը կը սփռէին պողոտային լուռ մայրուղիին և ծառերու կատարներուն վրայ։

Սթամաթ ինքզինքը զօրացուց բռնի քա-ջալերութիւնով մը, և ուղղուեցաւ Էլէնիի կողմը, որ դուռին առջև ցցուած, հետա-քրքիր նայուածքներով կը զննէր յետամնաց ճամբորդները, որոնք, կառքին մէջ սպասելէ ձանձրացած, անհամբերութեան չարժումներ կ'ունենային։ Ան մօտեցաւ Էլէնիի, ու մու-թին մէջ, դողդոջուն ձայնով մը անոր փըս-փըսաց իր սէրին խոստովանութիւնը, որ ար-դէն անակնկալ մը չէր դեռատի աղջկան, քանի որ ա՛յնչափ բան խօսած էին երկուքը իրարու, ակնարկներով և կցկտուր խօսակ-ցութիւններով, ա՛րդն անդամ երբ վակոնը կանգ կ'առնէր հոն, և, ետքէն մեկնելու չար-ժումը կը սկսէր։ Էլէնի քրքջալիր խնդաց միայն, ամօթխած օրէն գլուխը խոնարհեցնե-լով։ Երբ մեկնումի սուլիչը հնչեց, և կառ-քը չարժեցաւ, Էլէնի ձե-քովը համբոյր մը ղրկելով հեռացող կառքին, որուն ետեւը կը կենար միշտ տոմսակավաճառ աղան, ապըս-պրեց անոր որ յաջորդ օրը, կիրակի, իրենց այցելէ։ Այդ կիրակին արձակուրդի չրջանն էր Սթամաթի։ Դիչերը մեծ տագնապներով լուսցնելով, Սթամաթ եկեղեցիէն ետքը, իր քայլերը ուղղեց Էլէնիի տնակը, ուր երջա-նիկ երազներ կը սպասէին իրեն։ Ճաչէն ետքը հասաւ հոն, իր հետը ունենալով նորափափաք տարփածուի մը նուէրները, որոնցմով ա՛յն-չափ պիտի ուրախացնէր իր սիրականը։ Ներս-տան, խօսեցան անոնք, երկար, երկա՛ր ժա-մեր, վայրկեա՛ն մը չձանձրանալով։ Մօրա-քոյրը, որ տեղեակ էր երկու սիրատարփ հո-գիներու յարաբերութիւններուն, չի զլացաւ իրենց ա՛յդչափ ժամերմական տեսակցութեան մը արտօնութիւնը. ընդհակառակը ինք ալ պակաս չըրաւ իր քաջալերիչ միջնորդութիւն-ները սիրտերու ամրապնդումին, առկէ՛ սպասելով Էլէնին կարդելու յաջողութիւնը, ինչ որ քիչ մը պիտի թեթեւցնէր իր բեռը, և վիզին պարտքը մինչև վերջը կատարած ըլլալու մխիթարութիւնը պիտի տար իրեն։

Իրենց մտերիմ պատուհանին առջև, դուր-սէն չտեսնուելու չափ ներսօք նստած, ա-նոնք խօսեցան անվերջանալի բաներու վրայ, իրենց երազներուն, երջանկութեան տիրա-նալու տենչանքներուն, ապագայ կեանքեր-նուն, չա՛տ, չա՛տ մը բաներու վրայ։ Հիմա, ամէն օրուան պէս, նորէն միջոցը մէյ մը թը-րամուէյը կ'անցնէր այդ պատուհանին տա-կէն, իր խժալուր աղմուկը ձգած փողոցնե-րուն մէջ, և փողը հնչեցնելով, բայց այդ յաւիտենական ձայնը, այդ միօրինակ ու տաղտկալի ժխորը չէր հասներ տոմսակավա-ճառին ականջին, որովհետև ան փոխադրուած էր ուրիշ աշխարհ մը, աղուոր երազներու մէջ, ուր այդ ամենօրեայ ձայները իրեն մը-տերիմ չէին գար, և ինք չէր ուզեր հաս-տատ թէ, ինք ալ ապրած է այդ կեանքը, թէ այդ կեանքը ի՛րն ալ է, ամէն օր, կամ վա՛ղը իսկ, երբ պիտի երթար խառնուիլ ա-նոր աղմուկներուն և ժխորին, լծուիլ անոր բեռին։

Անպատում հրճուանքով և սիրտը անսահ-ման ուրախութիւնով մը լեցուած բաժնուե-ցաւ Սթամաթ այդ գիչերը, այն խեղճուկ տունէն, որ իր պաշտելի կուռքը կը պահէր իր կիսափուլ պատերուն մէջ։

Ա՛լ անկէ ետքը, տարբեր աչքով սկսան նայիլ երկու սիրակցորդները իրարու, որոնք ա՛լ իրարու կը պատկանէին, և որոնք քիչ առնէին պիտի զոդէին իրենց գլուխը ամուսնական կապով, քանի որ փոխադարձ համբաչխութիւնը զոյացած էր, և խոստումները տրուած էին, մօտաւոր ապագայի մը համար։ Էլէնիի համար լաւագոյն ընտրանք մը և զեղեցկագոյն բաղդ մը չէր կրնար ըլլալ, քանի որ Սթամաթի, որչափ ալ պարզուկ տոմսակավաճառ մը, յարմար ամուսինի մը ամէն կատարելութիւն կը ներկայացնէր իր անձին վրայ, գեղադէմ ու սիրուն երիտասարդի մը առաւելութիւնովը, ինչպէս նիւթական կացութեանը քիչ չատ բարւոք ու ապահովուած վիճակովը։

Ո՛վ կրնար մտքէն անցընել Էլէնի որ ղինքը առնէր, ընկերային ա՛յդչափ ինկած դիրքի մը մէջ գտնուող և օրական հայը մամռացող աղջիկ մը, որուն պատիւն ալ, մօրմէն ժառանգուած արատով մը, ա՛յնչափ փայլուն ու նախանձելի չէր որ կրնար ներկայացուիլ։ Այնչափ առեն որ գործը դարպաս ընելու, և իր գեղեցկութեան հրապոյրները չահագործելու վրայ ըլլար, այո՛, կրնար ունենալ իր չուրջը մէկէ աւելի գլուխ պատուողներ, թաղին բաղմութիւն տոտակներէն մինչև ծանօթ բոլոր տոմսակավաճառները, և քէչ մըն ալ թրամուէյին բոլոր մընայուն յաճախորդները, որոնք ամէն օր անցած դարձած առեն, կատակներ, խօսքեր և սիրային արտայայտութիւններ պակաս չէին ըներ ծանօթ այդ պատուհանին անխախտ պահապանին։ Բայց երբ գործը անքակտելի կապով մը կեանքը անոր միացնելու հարցին գար, նահանջողները չա՛տ կ՛ըլլային, և գրեթէ ամբողջական՝։ Այս հեռատեսը աչքի առջև ունենալով, Էլէնի բաղդը իր ոտքը եկած նկատեց, երբ Սթամաթ ինքնաբերաբար, իր ձեռքը կը խնդրէր, և խոհեմութիւն սեպեց անիմաստ հաւանիլ ճակատագրի այդ ինքնեկ ժպիտին ու խօսք առաւ անոր։

Հիմա, ա՛լ երազի ու երջանկութեան օրերն է որ կը հոլովուէին երկուքին համար։ Սիրատարի տոմսակավաճառին սիրտը դերեզնական երջանկութեա՛ն մը մէջ կը թեւածէր։ Հիմա ճամբաները երկայն կուգային աչքին, երկա՛յն, անվերջանալի ճամբաներ, որոնք չէին հատներ, չուտ չուտ հասնելու համար պուռը իր սիրականին, և ցոյց տալու ա՛ր դէմքը իրեն, որուն պաշտամունքին նուիրուած էր իր հոգին։ Ան կը տեսնէր որ կարճընային այդ ճամբաները, և չատնար իր երթեւեկը, անգամ մը աւելի կարենալ դիտելու համար դէմքը անոր՝ որ նոր կեանքի մը հուրքը կը ճառագայթէր իր հոգիին մէջ։ Ա՛յնչափ գրաւուած էր դեռաբոյս տոմսակավաճառը իր եղբաներովը և սիրտին բաբախումներովը, որ յաճախ պզտիկ սխալներ կընէր դրամ առնել տալու, տոմսակ կտրելու մէջ, սխալներ, որոնց երեսէն՝ քսակէ՛ն կը տուժէր։

Սակայն այս պզտիկ դժբաղդութիւններուն մէջ, ան կը մխիթարուէր այն երջանկութիւնովը, զոր կ՛առթէր իրեն ամէն անգամ իր կարճ տեսակցութիւնը Էլէնիի հետ, երբ կառքը պահ մը կը սպասէր անոր դուռին առջև, և ինք կառքին մէջէն, ան՝ դուռէն կամ պատուհանէն, կը խօսակցէին մտերմօրէն։

Այս հովուերգութեան ամէնէն ըերկրալի կէտը կը կազմէր բաժանումի այն դրուագը, որ փոխադարձ սիրատարփ ակնարկներու փոխանակութիւնով կը կատարուէր, երբ կառքը կը չարժէր։ Անոնք նայուածքով իրարու կը հետեւէին, մինչև որ կառքը մօտակայ անկիւնը անհետանար, և ալ զիրար չկարենային տեսնել, սպասելով մօտաւոր դարձի մը, երբ նորէն պիտի կրկնուէր նոյնը։ Աղջիկը կառքերու երթեւեկը համրելով, ամէն փողի ձայնի, վեր կ՛առնէր գլուխը, տեսնելու սպասումին մէջ իր սիրականը, որ կառքին ետեւէն, կէս մէջքէն ծռած, բարեւը կը փնտռէր պատուհանը իրեն սպասողին։

Դիշեր մը, նորէն վակօնը երկար կը սպասէր։ Իր մտերիմ դուռը բաց էր։ Սթամաթ վար իջաւ, և ուղղուեցաւ հոն։ Այս անգամ Անաստասիա ցցուած էր հոն, իր տգեղ էակի մը ամբողջ ատելի տեսքովը։ Անհամբեր բանի մը կը սպասէր ան, դուռին ըերնէն կէս մէջքէն ծռած, ակնարկովը հետազօտելով

փողոցին վարի ծայրը։ Տղեկ մը կուգար հոնկէ, գիրկը ծանր բեռ մը, զոր տքալով կրնար կրել։ Դուռին առջև հասնելով, վար դրաւ գիրկէն իր բեռը։ Կէս կազի մնտուկ ածուխ էր, որով կերակուր պիտի եփէին և պիտի ուտէին։ Ո՛վ գիտէ գիշերուան ո՛ր ժամուն պիտի հասնէր իրենց խաչելիք խեղճ կերակուրը, որ այդ վախտ հոգիներուն ստամոքսը պիտի տաքցնէր։ Վճարելու համար քսակը բացաւ չքաւոր խեղճ արարածը, այդ ողբալի խրճիթին ողորմելի մատակարարը։ Դրամը պակաս եղաւ, ուրիշ չունէր, ամօթի սպանող ղգացում մը խայթեց իր հոգին։ Ապագայ փեսան սակայն, փութաց լեցնել այդ պակասը, վճարելով պակսած դրամը։ Էլէնի, նոյն միջոցին վար իջած ըլլալով, կը տեսնէր անցած դարձածը։ Իր պզտիկ արժանապատուութեան դպող նուաստացումի այդ տեսարանը՝ վիրաւորեց զինքը։ Բայց հպարտ այրը, չանաչ չզգացնել իրենց ձեռք երկարած ըլլալու իր փութկոտութիւնը։

Այս անցքը մեծապէս զգուեց իր առնական հպարտութիւնը, տալով իրեն ճաշակը ամուսնական երջանկութեան հաճոյքներուն։ Մտածեց թէ, քիչ առնէն առնի պէտ մը պիտի ըլլար ինք, իր խնամքը պիտի յատկացնէր այդ ընտանեկան յարկին, ուր պիտի տիրէր Էլէնին, և որուն վրայ պիտի կեդրոնացնէր ինք իր գուրգուրանքներուն ամէնէն փափուկը, պիտի պարուրէր զայն իր ամէնէն անկեղծ, ամէնէն անյագուս ամէնէն խանդակոթ սէրերովը ու գգուանքներովը։ Անոր համար դրամ պիտի ծախսէր ինք, իր ունեցածը անորը պիտի ըլլար։ Ու հիմակուց կ'ենթակայէր արդէն թէ, ինչ անբաղդատելի հաճոյք մը ու երանութիւն մը պիտի պատճառէր այդ իրեն։

Երջանկութեան նրազնները կը հիւսուէին ասանկ հեզահաս, և անոնք մօտեցած ալ կրնային նկատուիլ, քանի որ չատ չէր մնացած իրենց նչանուքին և ամուսնութեան, որոնց թուականը որոշած էին, և զոր պիտի կատարէին յաջորդաբար, մէկ երկու չաբթուան մէջ։

Այդ երազներէն յափշտակուած, Սթամաթ սպասեց անհամբեր, անձկագ որ գա՛յ այդ օրը, որ ղիրենք իրարու գիրկ պիտի նետէր։

* * *

Առտու մը կանուխ, Թրամուէյի երթեւեկը սկսող առաջին կառքով, վար կ'իջնէր Սթամաթ, սովորականին պէս լեցուած իր տարփուհիին իր առաջին բարի—լոյսը ընդունելու հրճուանքով։

Անկիւնը դարձած առեն, դատարկ գտաւ պատուհանը, տնակին կողէն բացուող նեղ ու ցած այն պատուհանը, որ իրենց խորհրդապահ ժամադրավայրը եղած էր, և ուր անպատճառ Էլէնի իրեն կը սպասէր, քունի ժամը ակամայ լքած, վազվզարթ, յաճախ մազերը դեռ չսանտրած, անխնամ կերպով ուռն ի վար թափուած։ Տունին առջև հասնելով, ոչ մէկը գտաւ։ Այս անսովոր բացակայութիւնը չկռուեց սակայն զինքը։ Մտածեց թէ, գիշերուընէ անքուն մնացած ըլլալով, վանդի այդ խեղճ երդիքին անկիւնը քաշուած աղջիկները ապրուստին հայթայթելու համար մի՛չտ ձեռական աչխատութիւնով մը կը զբաղէին, մինչև գիշերուան ուշ ատենները,—կրնային արթնցած չըլլալ դեռ։ Վարչն եկող կառքը հասած ըլլալով, ինչպէս կը պատահէր սովորաբար, իրենցը երկար չսպասեց, որպէսզի ժամանակ ունենար վար իջնելով դուռը զարնելու, լուր մը առնելու համար ժամադրութեանը թերացող իր սիրականին վրայ։

Ճամբան, անագորոյն յայտնութիւն մը, սթափեցուց զինքը իր ինքնամփոփ նախապաշարումներէն, և յոգակարծ ցնցեց իր խեղճ էութիւնը։

Թաղին ծանօթ երիտասարդներէն մէկը, սիրամոլ հալածողներ Էլէնիի, որոնք տեղեակ էին իր հովուներգութիւններուն, և որոնք միշտ հաճոյք կը զգային ամէն առիթով զինքը հեգնելու, ճամբան երբ Սթամաթի դէմը եկաւ, այս անգամ իր հեգնութեանը գոհունակ ու յաղթական չեչտ մը տալով.

—Դուն դեռ կառքերուն մէջ սլքտայ, ապո՛է,—ըսաւ,—Էլէնիդ փախաւ այս գիշեր Թալիմին հետ...

Թավիմ՝ իր հաճոյասէր չհատակութիւնները ներով ծանօթ, խոչոր, հաստաբաղուկ Հրեայ ջրհանկիր մըն էր, որմէ՝ իբր ամուսին ո՛չ մէկ ակնկալութիւն կրնար ունենալ Էլիզի։

Զկրցաւ հաւատալ պարզամիտ տոմսակավաճառը այս անգութ յայտնութեան։ Դարձին, կառքին կայքէն չատ կանուխ վար ցատկելով, ինքզինքէն ելած ու խելայեղ, վազեց դուռը ափ առաւ։ Տունին տխրատեսիլ բուն, դուռը բանալով, իր անճառելի դէմքն ի վար լղրճուկ լաց մը ձգած, պատասխանեց տարաբաղդ սիրահարին թէ, իր տարփուհին փախած է գիշերը Թավիմին հետ, հաճոյքի այն վայրերը, ուր անցած էր իր մանկութիւնը։

Դլուխը պտուտկիլ սկսաւ թշուառ արկածեալին, ու ոտքերը կթոռեցան։ Զգաց թէ տունները իր գլխուն կը փլէին, և աչքերը բան մը չէին տեսներ։ Զօրաւոր ճիգի մը պէտք ունենալ ինքզինքը բռնելու համար։

. . . . . .

Կառքը փողը հնչեցնելով, կը դառնար անկիւնը։ Պարտականութիւնը գինքը կը կանչէր այդ փողով... չէր կրնար չհնազանդիլ... հեռացաւ այդ կողին։ Կառքին հանած ժխորին ու փողին խլացուցիչ աղմուկին յանձնուած, կ'երթար ան, բան մը չէր ղգար, բան մը չէր լսեր։ Կրզգար միայն թէ, այդ ժխորը ու աղմուկը՝ անագին ղղրդումներ կը յարուցանէին իր ուղեղին մէջ, որ բոցարծարծ հրդեհի մը յանձնուած, կ'այրէր ու կը չարչարուէր։

—Ի՛նչ պիտի ըլլայ, գէշ կաթ ծծած է, —մտածեց վերջապէս,—անհաւատարիմ փախստականին մօրը անցեալը աչքի առջև բերելով։

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԻՆ

Յաջորդ թիւով ԲԵՐԹուած մը՝ ձրգնաւորը, ՄՈՒՇԵՂ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ, եւ Սրճակ գրուածք մը՝ Ֆրենկիկը լեռը, ԼԵՒՈՆ ՓԻՇՃԵԱՆԷ։

Բերայի էսաեաճ երկսեռ վարժարանի Տեսչութեան փափագով՝ կը հրատարակեմ, ցոյց վարժարանի այս տարուան եւ բարձրագոյն նախակրթութեան անդրանիկ ընթացաւարտուհիներէն Օր. Ազնիւ Կարապետեանի կարգացած գրաւոր տեսութիւնը երջանկաւարտներու վկայականաց բաշխման հանդիսին մէջ. —

ԿՐՕՆՔԸ՝ ԿՆՈՋ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Մրցանակներու այս հանդիսին մէջ՝ ուր ամէն բան մեր աչքին զուարթ հանգամանք մը կը զգենու, և ամէն բերնէ հրաժեշտի, երախտագիտութեան, ուսմանց յաղթանակի, յաջողութեան և գերազանց խոստումներու պէս բաներ կը լսուին, զարմանալի է որ իմ միտքս այդ պայմանադրական ղդայնութենէն պահ մը հեռանալով՝ դէպի առաջ կը սաւառնի, ու իրական կեանքի դռնէն ներս մտնելով՝ կը թողու վայրկեան մը՝ գեղատի աղջկան իր ծիծաղկոտ անրջանքները, ու կը մօտենայ կեանքի այն փուլերուն, ուր կինը՝ ընտանեկան պարտքերով բեռնաւորուած՝ հոգեկան ոյժի մը պէտք ունի չընկճելու համար։

Եւ կը կարծեմ թէ ճիշդ այդ պարագաներուն համար է որ մեր ընտանիքը և վարժարանը այսքան չանքեր ու զոհողութիւններ երին զմեզ դաստիարակելու։ Ի՞նչ օգուտ պիտի ունենար տարիներով զմեզ փակել նեղ դասարանի մը չորս պատին մէջ և չարչարել մեր միտքը դիրքերու խրթին բացատրութեանց վրայ՝ եթէ նպատակիս ըլլար միայն չրջանաւարտի կամ ընթացաւարտի տիտղոսներուն արժանանալ։ Կ'արժէր որ մեր ծնողքը տարիներով զրկուէին մեր ընտանիքին մատուցանելիք օժանդակութենէն, կ'արժէր որ վարժարաններու Հոգաբարձութիւնները թաղին աղքատներէն ու եկեղեցիէն զրկելով այսչափ ծախքերու ներքև մնային դպրոցներու համար, եթէ այդ ճիգերուն արդիւնքը ըլլար միայն՝ քիչ մը խօսիլ, քիչ մը գրել, քիչ մը ձեւեր ու կարել գիտցող աղջիկներ պատրաստել, որոնք նոյն իսկ իրենց

այդ գիտելիքներովը փքացած կամ հպարտացած ա՛լ ուրիշի պէտքեր ստեղծէին իրենց չուրջը, և ա՛լ աւելի պէտք ունենային ուրիշներու օժանդակութեան։

Ես կը մտածեմ թէ՝ այն վարժարանները, որոնք այս տեսակ արդիւնք մը պիտի տային, անարժան պիտի ըլլային իրենց կոչումին, և այն ընթացաւարտները որոնք իրենց կեանքին զանազան պարագաներուն մէջ կարողութիւն չիտի ունենային ինքնիրեննուն յաղթելու կեանքի դժուարութեանց՝ անարժան պիտի ըլլային իրենց ընթացաւարտ անունին։

Ինդրեմ, յոռետես մը մի՛ նկատէք զիս, երբ ըսեմ թէ երբեք չեմ մտածեր կեանքի ծաղկաւէտ ճամբաներուն վրայ. անոնցմէ անցնելու համար ո՛չ կորովի պէտք կայ և ոչ ալ դաստիարակութեան, վասն զի ամէնէն անմիջակ միտքը, ամէնէն անկիրթ արարածը՝ երջանկութեան մէջ կերպով մը կազնուանայ, և ամէնէն դժնդակ նկարագիրը՝ յաջողութեան մէջ կ'ամոքի ու կ'ազնուանայ։ Ապրելու գիտութիւնը՝ դժբաղդութեան մէջ առաքինի հանդիսանալուն մէջ կը կայանայ։ Եւ ո՞վ է որ մեր ընտանեկան կեանքի դժբաղդ օրերուն մէջ պիտի սրտապնդէ զմեզ։ Մեր ընտանեկան վիշտերուն մէջ, մեր ձախորդութիւններուն մէջ, մեր սոսկած ուսումներէն ո՞րը այդ հոգեկան ոյժը պիտի տայ մեզի։

Մեր սոսկած լեզուները, գիտութիւնները և արուեստները՝ անչուշտ մեզի համար միջոցներ պիտի ըլլան կարելի եղածին չափ երջանիկ ընելու մեր ընտանեկան մթնոլորտը, բայց ո՞վ պիտի յաղթէ մեր բարոյական տառապանքներուն, մեր լքումներուն, մեր վրանքներուն, որոնք անխուսափելի են ամէն կնոջ կեանքին մէջ։

Այն միակ գերագոյն դարմանը մեր ցաւերուն, ամոքիչը՝ մեր հոգեկան տառապանքներուն ԿՐՕՆՔԸ և միայն ԿՐՕՆՔԸ պիտի ըլլայ։ Կրօնքով պիտի յաղթենք ընտանեկան տառապանքներու, կրօնքով պիտի արհամարհենք զմեզ յանկուցանող պատիր հրապոյրները, կրօնքո՛վ պիտի չինենք մեր սրտին երջանկութիւնը և վերջապէս կրօնքով պիտի թեկնածենք մեր կնոջական գերագոյն իդէալին։

Իսկ եթէ պատահի որ բաղդը աւելի բարեկամ ըլլայ մեզի—ինչ որ տարօրինակ բան չէ կեանքի մէջ—այն ատեն դարձեալ կրօնքին չնորհիւն է որ պիտի վայելենք այն անճառ հաճոյքը զոր պիտի տան մեզի մեր բարի գործերը, մեր առաքինութիւնները։

Մենք ուսած ենք կեանքը յարիք մը նկատել, ուրեմն պէտք է գիտնանք զայն վայելել ըստ արժանւոյն, և մեր աշխատութեամբը արժանի ըլլալ անոր։ Բայց ապրիլը դժուար է անո՛ր համար՝ որ իդէալ չունի, և աշխատանքը տաժանելի կը դառնայ անոնց համար՝ որոնց իդէալը կը սահմանափակուի աշխարհի իրերուն մէջ՝ որոնք այնքան դիւրաբեկ են և ստէպ կը խուսափին մեզմէ։ Կրօնքին ցոյց տուած գերագոյն իդէալն է որ պիտի առաջնորդէ մեր քայլերուն, դիւրացնելով կեանքի պատուաւոր աշխատանքը՝ որուն մէջ ամէնքս ալ մեր բաժինն ունինք։

Մեր մայրերը, մեր մեծ մայրերը, իրենց տգիտութեան մէջ կրօնքով ապրեցան, մեր նախամայրերը՝ կրօնքով գեղեցիկ գործեր կատարեցին, թէպէտ կարդալ գրել չգիտեին։ Մենք որ այսօր, չնորհիւ մեր առած դաստիարակութեան, քիչ չատ տեղեկութիւն ունինք ուսմանց եւ գիտութեանց վրայ, մենք որ մտքով կը հետեւինք քաղաքակիրթ ազգաց կրթական յառաջդիմութեան մէն մի քայլափոխին, կը հետաքրքրուինք անոնց գրական և իմաստասիրական զարգացման՝ կազդուրելու եւ ճոխացնելու համար մեր միտքը. միացնենք կրօնքի նեցուկը կրթական զարգացման, որպէսզի ուղիղ քալենք ճշմարտութեան, բարութեան եւ առաքինութեան հետեւալ արահետին մէջ։

ԱԶՆԻՒ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՓՐՈՆԻԿ

ՆՈՐԱԾԻՆԻՆ ԿԵՐԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Շարունակ գրուած միշտ ղրցուած իրողութիւն մըն է, ինչպէս գիտէք, թէ մայրական կաթը տղուն այսինքն նորածին մանկան տրուելիք սնունդներուն մէջէն է՛ն լաւագոյնը, է՛ն անդարարն է։

Եթէ ծննդաբերութեան ժամանակ սեռեակը կամ դուրսը գտնուած էք, իմացած էք անշուշտ տղուն ծնելէն քանի մը ժամ ետքը անոր առաջին աղաղակը՝ ըգկղան։

Ինչ կը նշանակէ արդեօք աս. անոր ձին ուտելու կարօտութիւնը չի՞ յայտնէր մինէ. անտարակոյս։ Եւ մայրը իր անկողնին մէջէն քիչ մը երերալու է և իր ստինքը անոր մօտեցնելու է որպէսզի տղան կարող ըլլայ անկէ առաջին կաթը քաշել ծծել։

Այս առաջին կաթը որուն colostrիւմ անունը կուտան, թեթև և միանգամայն ընտիր մաքրադեղ մը ըլլալով կը մաքրէ կ՛արտաքսէ գրեթէ աղիքները աղտոտութիւններէն, մեկonիւմեն ևլն։

Առաջին օրերուն մէջ տղան քիչ՝ բայց ատեպ կը ծծէ։ Ուրբ կամ տասը օրէն վերջը կաթը աւելի թանձր և աւելի սննդատու կ՛ըլլայ. այն ատեն տղան խեղճ մայրը անհանգիստ ընելու չափ կը ծծէ։ Ուստի մայրը առջի ամիսներէն սկսելով իր դիեցիկը կանոնաւոր ծծառութեան վարժեցնելու է. քիչ մը յարատևութեամբ և առանց տղուն առողջութեանը վնասելու կրնայ կին մը վարժեցնել իր տղան՝ միայն ա՛յն ատեն ձին պահանջելու, երբ անոր կարօտութիւնը ղգայ. որովհետև պէտք չէ տարակուսիլ որ, տղան որչափ պզտիկ, որչա՛փ մատղաշ ու ըլլայ՝ կը ջանայ իր աղաղակներովը ստանալ ինչ որ կը կարծուի իրեն մերժել և եթէ մայրը անոր պզտիկ կամահաճութիւններուն դիջանելու ըլլայ, աւելի ետքը անոր պահանջումներուն յանձնառու պիտի ըլլայ։

Սովորաբար ցերեկը երկու ժամը մէկ անգամ ձին կուտան, իսկ գիշերը մի՛ միայն երկու կամ երեք անգամ, Բնախօսները մանկան ծծած կաթին քանակութիւնը 45 կրամ հաշուած են իւրաքանչիւր ծծման ատեն։

Երեք ամսուան տղայ մը քսանըչորս ժամուան մէջ մինչև 750 կրամ կաթ կրնայ ծծել։ Կաթնատուութեան կամ ուրիչ բառով կաթնառութեան բոլոր տեսողութեանը ատեն՝ մանկան միա՛կ սնունդը կաթը ըլլալու է։ Այս չատ կարեւոր պարագան բնա՛ւ միտքէ մի՛ հանէք, մայրեր։ Ալիւրէ և կովու կաթէ չինուած արգանակներ, բանդակներ ևլն. որոնց գործածութիւնը՝ մօրը կաթին անբաւականութեան պատճառով հին բժշկութիւնը, հին կրթութիւնը կը պատուիրէ, տղաքը չատակեր կ՛ընեն, ստամոքսնին կը ծանրաբեռնեն, որովայնին կ՛ուռեցնեն և դժուամարսութիւն, նոյն իսկ անմարսութիւն կը պատճառեն։

Եթէ տղուն մարսողական խողովակը այսպէս խճողել չարունակուի, աղիքներու բորբոքում առաջ գալ կրսկսի և դիեցիկը փոխանակ օգուտ քաղելու կը նիհարնայ, կը տկարանայ, վատուժ, գճուճ, մէկ բառով ապուշ արարած մը կը դառնայ։ Շատ անգամ տղաքներ կը տեսնէք, նիհար, գլուխնին մեծ, ստորին անդամները ծռած — ծռմռտած, վզնին, աճուկին, անութին չուրջերը գտնուող գեղձերը ուռած, գերաճած ևն։ Ինչ կը կարծէք որ ըլլան ատոնց պատճառները. հարկ է արդեօք ըսել թէ մեր մայրերուն հոգւով սրտով փարած, ալիւրը, բրինձը, ֆօսֆալինն և ուրիչ խմել մը չեմ գիտեր ինչերէ չինուած արգանակներն են։

Փոկեղը, չաքարոտ տեսակէն մանաւանդ, տուներ գիտեմ որ ամէն առաւօտ իրենց տղաքներուն համար չարունակ բերել կուտան ու մայրը կամ մամը ծամելով, ծամծմելով կամ կովի կաթի հետ քիչ մը եփելէ վերջը, նորածինին բերանը կը թխմեն։ Որքա՛ն գէշ վարժութիւն։ Հարիւր անգամ ըսուած է թէ փոկեղը նորածիններու համար վնասակար է, բայց մարդ ընողը ո՞վ, անոնք իրենց գիտցածէն մարդ չաի չեն չեզրեր.—գիտնալով իրենց տղաքը իրենց ձեռքերով վատուժ կ՛ընեն, հիւանդոտ կ՛ընեն ռախիթաւոր կը դարձնեն։

Այս մասին օրինակներ չատ ու չատ կան։ Ուզը ամսուան միլոցին մեր վարժարանի բոլիքնիքին դիմող 360է աւելի տղայոց հիւանդութիւններուն պատճառները՝ բռնուած սթաթիսթիներէն հասկըցուած է թէ փոկեղ, ֆօսֆաթին, ալիւրէ պէս պէս կերակուրներ ևն. են։

Այսօր բոլոր լիմոնները ալ, փոկեղով, հայի միջուկով և չեմ գիտեր ինչերով չինուած ա՛յդ հացաթանները, ա՛յդ արդանակները, բանդակները բոլորն ալ ձնասակար կը նկատեն և խստիւ պատուէրներ տալ կը յանձնարարեն դայեակներուն որոնք ծննդաբեր կիներու մօտ աւելի ազատ կը մտնեն ու կ'ելլեն, դէթ գաւառներու և Պոլսոյ մէջ։

Մայրենական դիւցումը բնաւ միտքերնուս չի հանենք, որովհետև մօր կաթը՝ իբր առաջին և միակ կերակուր պատրաստուած է բնութենէն։

«Այն ազաքը, կ'ըսէ Ֆրանք, որոնք մայրական կաթէ տարբեր անուններով կը մեծնան, որոնք իրենց բո՛ւն մօրը աննդատու հիւթերէն կը զրկուին, կը կրեն բազմաթիւ ախտեր, որոնք չատ անգամ մահով կը վերջանան։ Կրնանք զանոնք բազդատել ա՛յն առնկերուն հետ, որոնք իրենց բնածին հողէն հանուելով, և օտար հողի մը մէջ տընկուելով. հոն տկար արմատ կը բռնեն, կը նուաղին, կը չորնան, կը հիւծին և կ'այլասեռին»։

Կ. Տ. ԱԼԼԱՀՎԵՐՏԻ

ԻԶՄԻՐի նորընտիր առաջնորդ Տ. Եղիչէ եպիսկ. Դուրեան այսօր վաղը մայրաքաղաքս կը հասնի, ասկէ իր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար, ուր փայլուն ընդունելութեան մը պատրաստութիւններ տեսնուած են Ս. Առաջնորդարանի ժողովներուն կողմէ։

ԱՐՄԱՇԻ խնամակալութիւնը նախորդ չաթման յատկացուց գումարուեցաւ Ս. Պատրիարք Հոր նախագահութեամբ, Դպրեվանքի վերատեսչի մը ընտրութեան հարցովը զբաղելու համար, և որոշեց արժանապէս այդ հոգը յանձնել Տ. Թորգոմ վարդապետին, մինչև որ Դուրեան Սրբազանի հետ խորհրդակցի վերջնական կարգադրութեան մը համար։

ԵՐՈՒՍԱղԵՄի Պատր. Փոխանորդ Տ. Դէորդ եպիսկ. Երէցեան՝ ընկերակցութեամբ Հալէպ—Այնթապի առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. Վրդ. Տէր—Կարապետեանի՝ նախորդ չաթման Ցէնէրլի Պատրիարքարանը երթալով, ի դիմաց Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին այցելութիւն տուաւ Տ. Եօաքիմ Ս. Պատրիարքին որուն Փոխանորդը բարիդալուստի և շնորհաւորական այցելութեան եկած էր երուսաղէմէն, Տ. Տ. Սահակ Ս Կաթողիկոսին։ Երէցեան Սրբազան և Տ. Կարապետ վարդապետ սիրալիր ընդունելութիւն մը գտան Ծունկ Ս. Պատրիարքին կողմէ։

ՏՐԱԶՈՆի Գաւառային վարչութիւնը խնդրած է Պատրիարքարանէն որ իրենց նորընտիր առաջնորդ Տ. Ներսէս եպիսկ. Ասլանեանը փութով իր պաշտօնատեղին ղրկուելու համար հարկ եղածն ի գործ դրուի։

ԽԱՍԳԻՒՂի Ս. Ներսէսեան վարժարանին վերաչինութիւնը, որուն հիմնարկէքը կատարուեցաւ նախորդ չաթման, փութով առաջ կը տարուի։ Ինչպէս յայտնի է, այդ վերաչինութիւնը կը կատարուի Թորոս էֆ. Բարազամեանի ծախքով։

ԳԱՏԸԳԻՒՂի

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Բացուած է սեպտեմբեր 6/19ին։ Ունի մէկ տարի նախակրթարանի և հօրը՝ կրթարանի չրջան մը։ Ցետոյ ուսանողք կրնէ յարմար դատուին՝ կը ղրկուին Վենետկոյ Բարձրագոյն վարժարանը և անկից Եւրոպայի արուեստից համալսարաններ։—Լեզուներէն կ'ուսանդուին Թուրքերէն, Հայերէն, Գաղղիերէն (նաև խօսելուն պարտաւորիչ), Իտալերէն, Գերմաներէն, Անգղիերէն —Ուսմանց ծրագրին մէջ կան նաև ձայնական եւ գործնական երաժշտութիւն, մարմնամարզ եւ առողջարանութիւն։—Վարժարանը ունի քսան ուսուցիչներ ներքին եւ արտաքին, Պոլսոյ կարողագոյն դասատուներէն ընտրուած։—Իր ծովահայեաց անհամեմատ դիրքէն զատ՝ չէնքին վրայ այս տարի կրեց կարեւոր փոփոխութիւններ՝ առողջապահութեան աւելի եւս նպաստելու համար։—Փափաքողաց կը ղրկուի Յայտագիրը։ 7 –10

ՌՈՒՍԵՒՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏԷՆ

. Հոկտ. 12ի եւ 13ի ճակատամարտներուն վրայ, որոնք ճաբոնական յաղթանակով մը վերջացան եւ որոնց մանրամասնութիւնները լեցուն են օրաթերթերը, սա ստացոյգ նկարագրութիւնը կը հետագրէ ռուս բղթակից մը՝ Պ. Նէմիրովիչ՝ իր թերթին.—

«Երկու օրէ ի վեր ճակատամարտը կը չարունակուի առանց կանգ առնելու։ Ամսոյս 11ին, կէս գիշերուան մօտ, Ճաբոնցիք փորձեցին յանկարծ յարձակիլ Ռուսաց ճակատի դիրքերուն վրայ։ Անթափանցելի մըթութեան մը մէջ, իրենց բոլոր վաչերն արձակեցին Ռուսաց պատնէշներուն դէմ։ Մութը մերթ ընդ մերթ կը ճեղքուէր իրենց հրացաններուն եւ Ռուսերու թնդանօթներուն փայլատակումներէն։ Յարձակումը բնաւ չկասեցաւ։ Ժամերով Ռուսերը կառչած մնացին իրենց խրամատներուն եւ զանոնք պաշտպանեցին Ճաբոնցիներուն դէմ։ Քանի մը վայրկեան միայն դադար եղաւ. եւ ամէն մարդ հրացանն ուսին, կրակ ըրաւ հեռուէն նշմարուած լոյսերու ուղղութեամբ, որ թշնամիին ներկայութիւնը կ'ապացուցանէին։ Արշալոյսէն քիչ առաջ այս չարագուշակ հրացանաձգութիւնը դադրեցաւ, եւ նոյն իսկ հեռաւոր հրետանիները լռեցին։ Այն ատեն առաուան սպասեցինք։ Կարմիր եւ դեղին ամպէ ծուէններ, արեան վերթերու նման, տարածուած էին լռին հովիտին վերեւ։ Այս վայրկենին, հովիտը կարծես անապատ դարձեր էր, կեանքի ո՛չ մէկ նշան կար։ Դաշտին ծայրը, մռայլ եւ լուռ վեր կը ցցուէին բլուրները, ինչպէս տապանաքարեր կ'ուրուագրծուին վերջալոյսին։ Տակաւ առ տակաւ մառախուղը կը թանձրանար, երկրին ցած մասերը ծածկելով։ Ջուրը կաթիլ կաթիլ կը վազէր մեր մօրուքէն եւ հրացանի փողերէն որ գիշերուան ցօղով թրմուած էին։ Թէեւ պարտասած, ուժասպառ, վրայ գլուխ թափթըփած, այսու հանդերձ վերսկսանք երկու ցեղերու միջեւ տեղի ունեցող մենամարտը։ Հազիւ արշալոյս լուսաւորուած էին երկեղջիւր կոչուած լեռան կողերը, երբ մեր հրետանիները բուռն կերպով սկսան ուժգնել այն դիրքին վրայ։ Մութի սպիտակ ծուէններ ցոյց կուտային իւրաքանչիւր ուժգնի պայթիլը։ Պարզ աչքով կրնայինք տեսնել Ճաբոնցիները, զորս իրենց դիրքերէն եան կը մղէին մեր ուժգները։ Նախ մարդ մը դուրս ելաւ, ապա երեքական, չորսական հոգինոց խումբեր։ Նախ սեւ բաներ մը կ'ուրուագծուէին որ կը պառկէին, եւ սողոսկելով առաստաւն կ'որոնէին ժայռերու մէջտեղ։ Ռուսերը զերծար կը հալածէին, կոտրելով ժայռերը, եւ Ճաբոնցիք կատարեալ կը հնձուէին եւ վար կ'իյնային, ինչպէս ցորենը մանգաղին տակ։ Լեռան մը վրայ, պուտուտայական մեհեանի մը քովիկը, այս հրետանիներէն մէկը գործունէութեան մէջ էր, ուրիշ հրետանի մը կրակ բացաւ հակառակ կողմէն, եւ Ճաբոնցիք այնքան արագ փոխան որ մեր հրետաձիգները դժուարաւ կը հալածէին զերծնք։ Բայց Ճաբոնցւոց արթնամտութիւնը չուտով երեւան եկաւ։ Երկեղջիւր կոչուած լեռան վրայ բնիկ մեծ գիւղ մը կրակի տուին. նախ հաչիւ ըրած էին թէ հովը ծուխը մեր կողմը պիտի քշէ, որով մեր թնդանօթաձիգները չպիտի կրնային ճիշտ նշան առնել։ Առտուան ժամը ութին սկսեալ, ճակատամարտը կատաղութեամբ սկսաւ ամբողջ ճակատին վրայ։ Ամէն օրուան պէս չարունակուեցաւ հրացանաձգութեան պիւսային աղմուկը, իսկ ճաբոնական մարտկոցները մինչեւ կէս օր գոյութեան նշան ցոյց չտուին։ Կ'երեւի թէ մեր դիրքերը կ'ուզէին հասկնալ, եւ երբ սկսաւ ամրակոծութիւնը, հրացանաձգութիւնն այնքան սաստիկ չեղաւ, որքան չէր եղած նախորդ օրուան ամբակոծութիւնը»։

Հիմնադիր - Կ. Ս. ԻԹԻԼՃԵԱՆ
Տէր եւ Տնօրէն—ՏՈՔԹ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՄԱՍԻՍ
Տպագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ Օրագրի

CAISSE PATERNELLE
ՔԷՅՍ ԲԱԹԷՐՆԷԼ
ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՋ 1841 ԻՆ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ՓՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱԿԱԿՇՌԻՆ ՏԱԿ

Սկիզբէն ի վեր ապահովագրեալներու եղած վճարում 300 միլիոն ֆր.
Սկիզբէն ի վեր արձանագրեալ ապահովագրութիւնք 700 միլիոն ֆր.

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՖՐ. 85,000,000

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ 62,750,000

Ուրեմն ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին վրայ պահեստի համեմատու-թիւնն է 74% որով ՔԷՅՍ ԲԱԹԷՐՆԷԼԻ ընծայած երաշխաւորութիւնը գեր ի վեր կը հանդիսանայ ուրիշ ընկերութեանց ցոյց տուած երաշխաւորութենէն:

Ընկերութեան վարչական Խորհուրդը կազմուած է Ֆրանսայի ամէնէն նշանաւոր դրամատէրներէն, ինչպէս
Մ. ՌՕՆՆԷ ՊՐԻՍ, Սրեւմտեան Ֆրանսայի երկաթուղեաց ընկերութեան եւ Քրէտի Լիոնէի Վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ՄԱՐՔԻ ՏԸ ՖԼԷՌԻ, Դրամնադրանդիք ընկերութեան վարչական Խորհրդոյ անդամ.
Մ. ԿՈՄՍ ՏԸ ՍԷՆ ԿԻԼՀԷՄ, Նախկին գանձապահ.
Մ. Օ. ՄԱԶՐԱ, Ընդհ. Տնօրէն Քրէտի Լիոնէի.

Թուրքիոյ Տնօրէն Գ. ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Սալթան-Համամ. Բասմաճ Քարթըճըօղլու

Ընկերութեան վրայ տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Քրէտի Լիոնէի.

ԾԱՆՕԹ.— Շահաւոր դիրք պիտի տրուի այն ճշդիչին որ կարեւոր արդիւնք մը ի ruգործած բլլայ ացնցապես:

2—10

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ՀԷՐՃԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

Եթէ կ'ուզէք ամէն աեսակ գոհարեղէններ ունենալ, աժան ու ճաշակաւոր, թէ՛ արեւելեան եւ թէ՛ եւրոպական ձաշակով գտարաստուած, ժամացոյցներ, արծաթեայ գործազանններ եւայլն, դիմեցէ՛ք Պոլիս, Ոսկերչաց Շուկան, Մեծ-փողոց թիւ 13:

Հարիւրին 20 կանխիկ, ճնացեալին համար 100ին 5 չաբաթական վճարում կանխիկ գնողին համար հարիւրին 5 զեղչ: Գործածուած գոհարեղէնները եթէ վնասուած չեն՝ 100ին 10 զեղչովեան կ'առնուին. իսկապարիկ գործաղներէն՝ 100ին 15 զեղչով: 5—10

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

ՐԵՐԱ, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 200

Կալաթա-Սերայի Լիսէին դէմ

Գշ. Նշ. Շբ. օրերը առաւօտեան կաւուխեն մինչեւ իրիկուան ժ. 11½

Բշ. Գշ. Ուր. օրերը ճեն մինչեւ 11½

Նիրակի օրերը ժամադրութեամբ 6—10

ՌՕՍԻԱ–ROSSIA

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀ, ԿԵԱՆՔ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ, ԱՐԿԱԾՔ

1881 *մարտ 20ի կայս. Ուքազով արտօնուած*
կեդրոնատեղին Բեդերբպուրգ, իրեն յատուկ չէնքը։

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կ'ընդունի կեանքի վրայ, եւ ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ, ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԻՄԻ; ցկեանս ապահովագրութիւն ՇՈԴԵԿԱՒՈՐՈՎ եւ ՇՈԴԵՆԱԻՈՎ ՈՂՂԻՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒՆ ԴԻՄԻ, ինչպէս նաեւ ՀԱՑԵԼԻՆԵՐՈՒ եւ ԱՊԱԿԻՆԵՐՈՒ կատարելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	10,666,667	*ֆրանք*
երաշխաւորութեան գումար ուելի քան	142,585,000	»
Ընկերութեան ապահովագրուածներուն վճարուած դրամագլուխ եւ վնասուց հատուցում	314,768,000	»
1903 տարւոյ մէջ գանձուած ապահովագին եւ տոկոս	56,585,800	»

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ագարեան խան, Վոյվոտա, Գալաթիա, 3 – 10

ՅԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՊԱՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԵՐԼԷՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԳՈՐԾԱԴՐԷ

Ուղի կեանքի, օժիտի, արկածի, ցմահ թոշակի ճիւղեր

VICTORIA
DE
BERLIN

Վիքթորիա Տը Պերլէն կեանքի ապահովագրութիւններ ունի թէ՛ բժշկական քննութեամբ եւ թէ առանց բժշկական քննութեան
Առանց բժշկական քննութեան եղած կեանքի ապահովագրութիւնները ունին վճարութիւնները չորս տարիական մասնավճարներով տեղի կունենան, սկսեալ 5 դրուշէն

Ապահովագրեալ գումար 1902ին Ֆր. 1,244,457,577
Պահեստի դրամ. 1902ին » 451,284,214

Հաստատուած 1853 սեպտ. 20ին արքայականիրովարտակով եւ ուղղակի կառավարութեան հսկողութեան ներքեւ։

ԸՆԿ. ԴՐՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
Օսմ. կայս Պանքա
եւ Քրէտի Լիոնէ

Լիազօր Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԻՄ ԴԱԼՖԱՑԵԱՆ

Տեսուչ
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ

Պոլիս Քաթըրճըօղլու խան թիւ 45 եւ 45 Բ. 3 – 10

ԻՒՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲՈՒՐՍԱ 1828-1829

ՀՐԴԵՀԻ ԾԻԻՂ

Մինչեւ 1902ի վերջը հաւաքեալ Ընդամէնը	274,000,000	*ֆր.*
1902ին գանձուած ապահովագրին	24,000,000	»
Դրամագլուխ երաշխաւորեալ	119,000,000	»
Ապահովագրեալ դրամագլուխ	21,500,000,000	»

ԿԵՆԱՑ ԾԻԻՂ

Մինչեւ 1902ի վերջը հաւաքեալ Ընդամէնը	129,000,000	*ֆր.*
Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	272,000,000	»
Դրամագլուխ եւ պահեստք	158,000,000	»
1092ին գանձուած ապահովագին	12,000,000	»

որ ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին հետ կը համեմատի 60% — ինչ որ «Իւնիոն»ի ապահովագրելոց կ'ընծայէ հսկայ երաշխաւորութիւն մը ՈՐՈՒՆ ՆՄԱՆԸ ԿԱՐԵԼԻ ՉԼԻ ԳՏՆԵԼ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԳՈՐԾՈՂ ՈՒՐԻՇ ՈՐ ԵՒ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎ։

Արեւելքի համար մասնաւոր սակացոյց՝ գեղչեալ գիներով : Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ուրիշ ո՛ր եւ է ընկերութեան մայմանները : Շահաբաժիններու տարուէ տարի աննկարագրելի վճարում, որով Իւնիոնի ապահովագրողք ՉԵՐՄ են այլ վնասներէն եւ յուսախաբութիւններէն, որոնց կենթարկուին միւս այն անձինք, որ շահաբաժիններու բարդման (accumulation des bénéfices) ՕՈՒՒ եւ ՎՆԱՍԱԿԱՐ դրութեամբ գործող ընկերութեանց կ'ապահովագրուին :

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրիոյ եւ Արեւելքի Տնօրէնութիւն

Պոլիս, Սուլթան Համամ, Բասաժ Քաթըրճը Օղլու

Մասնաճիւղ՝ Զալաթիա, Ինայէթ Խան :—Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ 3—10

ՅՈՎՍԷՓ ՊԱԼՊԱԼԵԱՆ

(ՄԵԼՐՈՒՆԻ)

ԱՏԱՄՆԱՀՈԳԻ

Մուգաֆէրիէ Հիւանդանոցին եւ Պարսկական Դեսպանատան

Լիւրա, Մեծ Փողոց, Թագսիմ, բիւ 61

Ջրաճեաճ աբատրմամբ

Պալպալեան ամէն օր ակռայի ամէն տեսակ հիւանդութիւններով տառապողներ, կ'ընդունի. իսկ Ուրբաթ, կիրակի եւ Երեքշաբթի մինչեւ ժամը 5 : Գիշերօթեան որ եւ է ժամուն կարելի է դիմել : Պալպալեան կ'ենթարկէ իր լեցուցած ու չինած ակռաները : Ցորեկները ակռայ քաշել տալու համար որոշ վարձք մը չկայ. քաշել տուողին կամքէն կախեալ է : Վկայեալ տատմնագրուժշկի Տիկին Բոլին եւս կը գտնուի միւս նոյն դարմանատան մէջ : Աղխասնեցուց ձրի 3—10

ԱՄՐԱՆ ԱՌԹԻԻ

Գնեցէք Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ եւ Ց. ԻՍԱԴՈՒԼԼԵԱՆԻ՝ Զինաստանէն, Հնդկաստանէն, Ճավայէն եւ Մէյլանէն ուղղակի բերել տուած թարմ, հոտաւէտ եւ առողջարար Թէյերէն, որոնք ամրան եղանակին յարմարագոյն ըմպելին են :

Մեծ ուշադրութիւն մեր վաճառանիշին :

Կ. Պոլիս, Պահէճ Գափու, Ճէլալ պէյ խան, թիւ 10 :

Մասնաճիւղեր Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ. նոյնպէս Եգիպտոս : 10—10

ԴԵՂԱՐԱՆ
ԽԱՉԻԿ ՖԷՍՉԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Մահմուտ փաշա Պաշի, Ապուս էֆէի խանին դէմ 261

Սոյն բազմամեայ դեղարանը, այս անգամ նոր կազմակերպութիւնէ մը ետքը, Խաչիկ Ֆէսճեանի կողմանէ, քիչ առենուան մէջ պատիւը ունեցաւ գնահատելի արգոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերուելով պէտքը կըզգայ իրեն ուղղութիւնը եւ նպատակը ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.—*Դոհ ձգել իր յաճախորդները միշտ՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրեալ արագ եւ ճշդապահ պատրաստութեամբ, գնելու չափաւորութեամբ եւ արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։*

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.—*Մաքրութիւն, ապանեխման դրութիւն եւ պարկեշտութիւն դեղարանին ակզբունք եղած են։*

Եւրոպական տան մը հետ բանակցած ըլլալով՝ ամէն չաբթու պատուաստի թարմ թիւպեր (աբք գալեմի) կը հանին բօսդոյով։ Բացի ասկէ, կը գտնուի օամանեան, եւ եւրոպական նոր եւ միշտ թարմ դեղեր եւ մանուդեղեր, ի մէջ այլոց Մալակայի եւ Պօրտոյի գինիներ, տեղական եւ եւրոպական ամէն տեսակ թարմ հանքային ջուրեր, Թօլօնեայի եւ fաբրանի ջուրերու ալ խառն տեսակները եւայլն. իսկ միջատասպան փոշիին ամէնէն ազդեցիկ տեսակէն միշտ պատրաստ կը դտնուի։

Ամէն օր Դեղարան յաճախող Հայ եւ օտարազգի բժիշկներէն յիշենք մասնաւորաբար հանրածանօթ ԲԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ էֆ.՝ որ ամէն Գ., Ե., Շբ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն յատնօթ փորձառութեամբ եւ մասնագիտութեամբ, դեղարանին մասնաւոր դարմանատեղը։ Դեղարանը ունի նաեւ ԴԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՊԱՍ։ 10—10

ՏՕՔԹ. Բ. ԷՄԻՐՋԷ

Տօքթ. Բ. Էմիրզէ, որ իր բժշկական ուսումը կատարելագործած է Բարիզի մէջ եւ 15 տարիէ ի վեր մեծ փորձառութիւն չահած է, այժմ հաստատուած է, Բերա Պէօյիւքի Բարմաք Գարու, Թիւ 16։ Մասնագէտ է մանկաբարձութեան եւ կանացի հիւանդութեանց եւ առանցմէ զատ նորագոյն մեթոտներով կը բուժէ ջղային եւ հոգեկան ամէն կարգի հիւանդութիւններ ինչպէս նաեւ արգանդախցուէ (hystérie) առաջ եկած հիւանդութիւնները, մասնակի անդամալուծութիւն եւ կարկամութիւն եւայլն։ Ասկէ զատ, ասկորի եւ սուվորական խօլլը (սըրճաճ), առանց գործողութեան՝ նոր դրութեամբ մը կը դարմանէ, տեղը առանց յայտնի ընելու։ Տօքթ. Էմիրզէ էֆ. կը գտնուի, Բերա Պէօյիւքի Բարմաք Գարու, Թիւ 16 տան մէջ, ուր կիրակիէն զատ ամէն օր կէսօրէն յետոյ ժամը 1էն մինչեւ 4 (Ը.Ե.) հիւանդ կ'ընդունի, եւ ուրբաթ օրերն ալ ձրիաբար ըկ դարմանէ հիւանդները։ 4—10

ՏՕՔԹ. ԲՕՐԹՈՒԿԱԼԻՍ

(Dr. Portucalis)

Նախկին ուսուցիչ Կ. Պոլսոյ կայս. Բժշկական վարժարանին, անդամ Բարիզի Բժշկական Համարժողովին։—Մասնագէտ արանց եւ կանանց ծննդական գործարանները հիւանդութեանց։—Պատուոյ վկայագիր ունի Պէրլինի, Լոնտոնի, Բեչթայի եւ ուրիշ երկիրներու Ակադեմիներէն։—Հնարիչ բժշկական գործիքներու եւ հեղինակի մասնագիտութեան վերաբերեալ գործերու։

Հիւանդ կ'ընդունի՝ Պօլսոյ կղզմը կամաւրչին դէմի անկիւնը, իր դարմանատան մէջ, ամէն օր կէսօրէն մինչեւ իրիկուն, իսկ Բերա, Թաքսիմ, Ֆրանսական հիւանդանոցին դէմ, ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր եւ իրիկուան ժամ 6 էն 9 (Ը. Ե.) 4—10